r iu-ut.i_rr

a se petrece la Corint, în faţa locuinţei Medeii. O bă-tt'ină, doica acesteia, iese din casă

DOICA

JO, dacă drumul navei Argo avîntat Lre ţara colhilor n-ar fi trecut nicieînd •hotarul vineţiu al
Symplegadelor, 'le nu cădea prin văile din Pelion
emeţul pin tăiat ca să-narmeze-apoi
cu vîsle mîinile bărbaţilor viteji, borniţi să-i afle lîna de-aur lucitor
ai Pelias [1]\ Atunci Medeea, doamna mea,

'Mitul tes,ilian al argonauţilor osie cunoscut, mai ales, •m *Argonautica* lui Apollonius din Rodos, autor din epoca •exandrină, dar el conţine elemente mult mai vecii i, menitele de Homer *(Odiseea),* Hesiod *(Tcogonia),* Pindar *ytliica a pattv)* etc. Legenda spune că Pelias, regele din flcos, se ridicas,., prin uzurpare, pe tronul fratelui său Eson ţiului acestuia, Iason. Un oracol îl prevenise pe Pelias « ferească de omul caro va păşi înaintea lui încălţat » singură sandală. Dar însuşi Iason, împlinind virala P" de ani s-a înfăţişat regelui şi şi-a reclamat dreptul

Si
ainat

n-ar îi plutit nici ea spre meterezele cetăţii lolcos, mistuindu-se de dor năprasnic pentru Iason. Astfel nu murea nici Pelias, căci ea nu le-ar mai fi-ndernm pe îele să-şi ucidă tatăl[1]. Şi aşa nu s-ar fi strămutat aicea, Ja Corint, cu soţul şi copiii săi. Mereu a vrut să placă băştinaşilor acestei glii în care-a poposit fugind, şi căuta să fie la un gînd cu Iason orişicînd. Acesta-i cel mai mare har în căsnicii: să nu se duşmănească soţii. Dar acurn revarsă numai ură sufletu-i bolnav, căci Iason, trădător de casă şi copii, petrece-n pat regesc de mire,'însurat

părintesc, purtînd o singură sandală; pe cealaltă o în timp ce trecuse prin apele unui rîu. Casări «'"
Ht»lii2JiSiiS"i_£2ii-;^j-K^-~i.j*~-f.~ ••—-, îndepărtata sa jobîndeasca de la *1^*
' ~~" -—"i ţjgJtnTj
ji Helios.

ear.g,zburînd peste maro, Ji^alvjîsirpe~T[f^^ *lg*i AÎrraPîrras; tocrnajjn_cjjpa cînd acesta se pregăTea să-i jertfească zeilor. "I^son stnnge într-o ceată pe cei mai vestiţi eroi helem/sS" îmbarcă pe corabia Aigo (cea rapidă), înving împreună neaşteptate primejdii in călătoria lor aventuroasă şi ajung în Colhîda, Aici, Mfdeea, fiica regelui ţării, se îndrăgosteşte de căpetenia argonauţilor, îl ajută prin farmecele ei să cucerească lîna de " şi fuge cu el peste mare, înapoi la loj^os.,-_mide_ lase

* Iason şi a Medţji

Jui Pelias, ^eliadeleŢ si-au. trojs-^păriHtelc, tăindu-t^tr5ECLerbîndu-~nBi'r-un ceaun, îndemnate de sfatul ^ a'FMedeii, care le-a făgăduit că regele va întineri în ft acesta. Ca să scape de răzbunarea tesalienilor conduşi Acastos (fiul lui Pelias), lasflJX^Medeea, împreună cu

ojopu^au^

întîmplări au fost tratate de Euripide ta *Fiicei/Piui f[a]lias,* tragedie pierdută, ce a fost reprezentată în anui 455 î.e.i»., aproape cu un sfert de veac înaintea *Medeii* (431).

,[c]u fiica domnului atotporuncitor al ţării, Creon [1]. Copleşită de jigniri, Medeea strigă aprig, biata, pomenind atîtea jurăminte ce le-au întărit prin strîngeri tainice de mîini şi-i ia pe zei drept martori, ca să vadă cum se poartă-n schimb bărbatul ei. Cu trupul zbuciumat mereu de chinuri, zace fără hrană, la pămînt, de cînd se ştie oropsită de bărbat. Cu ochii aţintiţi, cu chipul aplecat, precum o stîncă sau precum un val din mări, e surdă cind prietenii o dojenesc. Dar cîteodată, întorcîndu-si gîtul alb, în sine-şi tînguie părintele iubit şi casa si pămîntul ce l-a părăsit
de dragul unui om, ce-o lasă cu dispreţ.
Sărmana, ştie azi, lovită de dureri,
ce scump e traiul în pămîntul strămoşesc !
De silă nici nu mai priveşte la copii.
Mă tem că-n ea mocneşte ceva nou, ciudat,
căci duhul său nestăvilit nu va-ndura
batjocurile. O cunosc şi mă-nfior
să nu-şi înfigă-o sabie tăioaşă-n piept,
intrînd fără să facă zgomot în iatac,
ori să-şi ucidă soţul sau pe domnitor,
crescîndu-şi suferinţele şi mai cumplit.
E cruntă cînd urăşte şi duşmanul ei
va dobîndi cununa biruinţei greu.

Dar, iată, vin copiii"de la alergări !
Ei nici nu bănuiesc durerea mamei lor, că, tînăr, sufletul nu ştie suferi.
'La Corint, 4MP& ce a trâjtj vrem-[0] în *jts\"?.* darstrîm-toraF, cn Biedeca, Iason^ încercat să-şi refacă situaţia compromisă de exiî, ~~fjfCTfti-inriu-rn-^rfSrfSjJflţ]-]tn.~~ pe care
ojŢujnerjC«Krî)usff>'fika regelui
82
«3
(Intră cei doi băieţi ai Medeii, însoţiţi de un bărbat în virsta, pedagogul lor.)
PEDAGOGUL[1]
Tu, ce-o slujeşti pe doamna mea de-atita timp, de ce stai lingă poartă, singură, şi-ţi plingi doar ţie toată jalea? Cum de s-a-nvoit Medeea să lipseşti acum din preajma sa?
DOICA
Bătrîne-nsoţitor al fiilor născuţi de Iason, robii credincioşi împărtăşesc tot chinul împreună cu stăpînii lor si-l simt în inimă. Durerea m-a pătruns atU de tare, c-am ţinut să vin aici, să spun deschis pămîntului şi cerului năpasta ce-a lovit-o pe stăpîna mea.
PEDAGOGUL Sărmana, încă nu s-a potolit din plîns?
DOICA Ce spui? Durerea sa de-abia e la-nceput.
PEDAGOGUL
Nesăbuita — ierte-mi-sc vorba grea![2] — ea nu ştie că s-a ivit un alt necaz.
[1] In antichitate, pedagogul era, de obicei, un sclav care? avea în grija sa băieţii slăpînului, după ce aceştia implineau yîrsta de *l* ani.
•--i. *n* «/>J)im/i. *dacă trebuie să vorbesc astfel*
• ~»
^••(HPBBBBBPI^**
in g«j» «** ~-. ,-
vîrsIadeV [anl'] , & . *buie su .orbesc astfel*
în original: *O, net despre stupîni.*
84
DOICA Dar c"e-i, bătrîne, spune-mi, de ce taci, te rog!
PEDAGOGUL jN'imic şi mă căiesc de tot ce ţi-am grăit.
DOICA
(face gestul suplicantului, atingind bărbia şi genunchii pedagogului)
O, nu ,te rog, slujim aceluiaşi stăpîn [1], iiu le feri! De trebuie, voi şti să tac.
PEDAGOGUL
O vorbă-am prins, fără să par, pe cînd eram]a sfîntul şipot al Peirenei, unde^şi trec bătrînii timpu-n joc de zaruri [2]. Şuşoteau că regele cetăţii, Creon, ar voi să-i zvîrle pe aceşti copii cu mama lor depa'rje de Corint. E zvonul oare drept? Eu nu ştiu, dar aş vrea să fie mincinos.
DOICA
Şi Iason crezi că-şi va lăsa copiii-n drum, să sufere din cearta lui eu mama lor?

[1] In original: *Pe bărbia la, nu ascunde nimic tovarăşei laie de robie.*
[2] Corintienii aveau faima de a fi mari iubitori ai jocurilor de noroc. Se povesteşte despre Chilon din Lacede-mona (sec. al Vl-lea î.e.n.) că, fiind trimis la Corint, pentru a încheia o alianţă, i-a găsit pe toii maimarii cetăţii jucînd zaruri. El s-a întors fără a fi început tratativele, socotind că este nedemn pentru Sparta să aibă asemenea aliaţi.
85
PEDAGOGUL
Iubirea veche piere-n faţa celei noi;
de casa noastră nu-l mai leagă nici un dor.
DOICA
Amarnic e s-adaugi peste chinul vechi un altul nou, far' să-l închei pe cel dinţii!
PEDAGOGUL
Să nu-l afle stăpîna prea de timpuriu. Alină-te si-nchide-n tine tot ce ştii.
DOICA
Aţi auzit, copii, ce tată rău aveţi! Să nu-l blestem de moarte, că-i stăpîm dar, iată, ce hain se poartă cu ai săi
PEDAGOGUL
Dar cine nu-i ca el? Doar astăzi ai aflat că dragostea de sine porunceşte-n om? Un tată-nsurăţel îşi uită de feciori.
DOICA

Intraţi în casă. Toate se vor îndrepta, copii! Tu-ncearcă să-i fereşti de mama lor! Nu-i duce-n preajma celeia far' de nădejdi. A şi-nceput să fulgere asupra lor priviri sălbatice [1], mocnind nenorociri.

[1] în text: *să-i privească* (pe copii) ew oc/îi (sălbatici) ***ii*** *taur.*

Ştiu bine că mînia sa va clocoti mereu, pînă va doborî pe cineva. Lovească-i pe duşmani, dar nu pe dragii săi!

MBDEEA

(dinăuntrul palatului)

O, vai mie, vai, ce greu pătimesc! Amare dureri, vai, moartea mi-o chem.

DOICA

Se-aude venind, copiilor dragi. E mama, stîrnită-n inima sa, gtîrnită de furie. Fuga, copii, grăbiţi-vă-n casă cît mai curînd! Nu mergeţi spre ea, nu-i staţi în priviri. De patima ei să v-adăpostiţi, că-i fire grozavă şi suflet semeţ. Hai, mergeţi mai iute, intraţi în palat, căci norul acesta de plînsete mari aduce furtună. Şi ce va ţinti năprasnicul duh muşcat de dureri, nespus de măreaţa inima sa?

(în timp ce doica vorbeşte, copiii şi pedagogul intră In casă.)

MEDEEA *(dinăuntru)*

Vai mie, cît sufăr, sufăr dureri ce merită plînse cu vaiete mari! Copii blestemaţi, din mamă cumplită, de-ar fi să muriţi cu Iason şi voi, Incaşul acesta de s-ar nărui!

c

DOICA

Sărmana de tine, vai mie, vai, cu ce-au fost copiii părtaşi greşelii părintelui lor? De ce să-i urăşti? O, jale şi vai! Copii, mă frămînt, mă tem pentru voi, să nu vă izbească vreun nenoroc. Puternicii lumii sînt nenduplecaţi, ascultă puţin şi, tot poruncind, se schimbă cu greu în pornirile lor. Mai multe foloase tragi vieţuind *cu cei deopotrivă cu tine. Aş vrea bătrîneţea să mi-o petrec în loc apărat şi fără mărimi. De dreapta măsură doar să vorbeşti că meriţi cununi. De-o şi-ndeplineşti, nimic nu-ţi aduce cîştig mai curat. Dar lipsa măsurii nu e nicicînd prielnică vrunuia din muritori, căci soarta jignită revarsă de sus năpastă şi chin pe casele lor [x]!

(Intră corul, alcătuit din femei corintiene, care păşesc lent şi cadenţat, in timpul ultimelor cuvinte ale doicii.)

CORUL

Un glas auzit-am,
un ţipăt înalt auzit-am,
al nefericitei colhidiene.
încă ea nu-i potolită. Vorbeşte, bătrîno!

[1] în aceste versuri sînt d eplînse urmările ciocnirilor dintre cei puternici, ale căror suflete orgolioase clocotesc de patimi nestăpînite. Poetul propune un ideal de cumpătare, deoarece depăşirea măsurii şi dreptăţii constituie un păcajj *(hybris),* care deşteaptă mîaiia pedepsitoare a zeilor.

Hohote mari auzit-am trecînd
prin porţile-acestui palat.
P lingem, femeie, şi noi durerile casei
pe care-o-ndrăgim.

DOICA

Zdrobită e casa; totu-i pierdut, pe Iason îl farmecă patul regesc, ftiedeea tînjeşte-n iatacul ascuns gi nimenea nu-i încălzeşte cu-o vorbă de prieten inima sa.

MEDBEA *(dinăuntru)*

Străfulgere, vai, prin creştetul meu cereştile flăcări! Ce folosesc din traiul acesta, vai mie, vai! Cuprindă-mă liniştea morţii, să scap de-o viaţă cumplită.

CORUL Strofă

Ascultă — Zeus, pămint si lumină —•
ce jalnic boceşte sărmana
soţie! Ce dor te asmute
spre groaznicul pat,
o, biată nebună? Vine curînd
grabnica moarte. Nu-i face astfel de rugi!
Dacă bărbatul îţi cade-n
mreaja culcuşului nou,

nu-l potopi cu mînia!
Zeus va fi Ungă tine
să-ţi facă dreptate.
Nu te topi pentru soţ lâcrimînd amarnic f
9*

MEUKKA *(dinăuntru)*
Priviţi cîte-ndur, puternice Zeus
şi Themis, mărită stăpînă,
deşi m-am unit prin sfînt jurămînt
cu soţul acesta nelegiuit!
îi blestem, pe el şi soţie, să-i văd
sfarmaţi cu întregul palat, c-au avut
curaj, cei dinţii, să mă vatăme greu!
O, tată, o patrie, v-am părăsit,
pe fratele meu l-am ucis mişeleşte!... [1]
DOICA
Acum auziţi cum o cheamă strigînd pe Themis, ce leagă-nvoielile sfinte, şi-l cheamă pe Zeus, înaltul chezaş, la tot ce jurăm pe pămînt. Vai, nu va fi lesne să se aline mînia stîrnită-a Medeiil
CORUL
Antistrofă
Să vină la, noi s-o privim, s-o-mbunâm
cu sunetul vorbelor noastre,
să uite greutatea mînîei
din inima sa
şi toată-ndirjirea duhului său.
Harul dragostei noastre ţie-i prielnic!

[1] In timp ce argonauţii se întorceau din Colhida, îm* preună cu Medeea, aceasta l-a ciopîrţit pe fratele său Absyrtos şi l-a azvîrlit din corabie în mare bucată cu bucatăj pentru a întîrzia vasele tatălui său care grăbeau să-i ajungă.
90
Pleacă, rugămu-te-n casă,
călăuzeşte-o la noi,
spune că-i stntem aproape.
Mergi, nu cumva să-i lovească
pe cei 'dinăuntru.
Tot mai năprasnic ţlşnesc durerile sale.
DOICA
Aş vrea să v-ascult şi, totuşi, mă tem că n-am să-mi înduplec stăpînă! Dar mă voi sili să fac precum vreţi. Ea, ca o leoaică lăuză, spre sclavi aruncă priviri fioroase, cînd vin la dînsa cu vorba pe buze. Numindu-i şi orbi şi nătîngi pe cei din vechime, nimic n-am greşi! Scornit-au doar imnuri de praznice mari, de-ospeţe şi prînzuri, să facă voioasă viaţa, să placă urechilor noastre. Dar negrele chinuri ce bîntuie-n om, ei n-au izbutit să le stingă nicicînd prin voci întrunite cu lirele-n cînt, si tocmai de-aceea cad morţii şi casele-ajung în ruină sub grele restrişti. Am fi cîştigaţi aceste nevoi să le vindece cîntul. Zadarnic răsună glasul umflat în toi de ospeţe. Sînt veseli destul la prînz muritorii, plini şi sătui.
(Doica intră în palat.)
CORUL E p o d ă
Noi ţipete jalnic gemînd auzit-am, si hohote lungi şi vaiere dezlănţuite,
zvîrlite sp'e soţu-i, necredinciosul! O strigă — miselnic izbită — pe Themis, soţia lui Zeiis, doamna celor ce jură, s-o duca spre ţărmul din faţa Heladei, trecînd peste unda-nnoptată, la locul prin care se scurge spre larguri[1] întinderea mării sărate. (Medeea iese din casă palidă, înlăcrimată. O urmează doica.)
MEDEEA
/(inaintind, se adresează corului) ternei corintiene, iată-mă la voi, căci n-aş dori să ponegriţi purtarea mea. Se spune că-s trufaşi cei care se feresc de semeni — şi la fel cei care stau mereu în văzul tuturor; iar alţii dobîndesc din mersul lor domol renumele urît c-ar fi nepăsători. Dreptatea n-o găseşti în ochii

muritorilor, pentru că ei chiar înainte să-ţi cunoască sufletul deplin, dintr-o privire te socot vrăjmaş, deşi nu le-ai greşit. Străinul e dator s-asculte legile cetăţii unde-a tras. Dar nu pot să-l îndreptăţesc pe băştinaş cînd e semeţ şi-i vătăma pe cetăţeni, si nu coboară să le fie-apropiat. Năpasta negîndită care m-a lovit, m-a frînt în suflet, m-am sfîrşit, n-am dor de trai. Nu caut, dragi prietene, decît să mor! Aeela ce mi-a fost odată totul — ştiu prea bine — soţul meu, acum s-a preschimbat în omul cel mai rău. Din tot ce-i înzestrat

[1] E vorba de strîmtoarea Bosforului, calea spre Măreai Neagră, prin care Medeea dorea să se întoarcă în patrie.

cu duh şi cu gîndire pe acest pămînt, femeile sînt neamul cel mai oropsit [1]. Cu zestre bună doar ne cumpărăm un soţ si peste trupul nostru-l înălţăm stăpîn: \ adaos nesfîrşit de chinuri şi dureri!

|7

Dar iată ce nu ştim! Va fi mişel sau bun? Căci legea nu ne-ngăduie să-I alungăm (şi-i ruşinos ca noi să-l părăsim pe el. \Jntrmd în aşezări şi-n obiceiuri noi, doar din ghicit pricepem cum să ne purtăm cu soţul, căci de-acasă nu ne-au învăţat. Dar cînd ne-nvrednicim să-i plăcem şi cînd vrea sa poarte jugul căsniciei nesilit, viaţa noastră este dulce. Dacă nu, mai bine moartea! Căci bărbatul cînd a stat prea muît în preajma vetrei şi s-a săturat, pustiul inimii şi-l vindecă mergînd afară Ia prieteni şi la cunoscuţi. în schimb, noi nu avem în faţa ochilor decît un singur suflet. Unii spun că noi, trăindu-ne viaţa-n casă, nu-nfruntăm primejdii, pe eînd ei cu lăncile se bat.

[1] Inversările ce urmează, Euripide, in atîtea privi deschizător de drumuri ,~o fqcj3_jiR [M] _gjH£2_f£_^'^£jîj aspectelaie ..pro]^emi""" inţe

,,,,.,,u^vanvu f""!".[1] B^cninl al V-Jpa, i.e.n. şi nu pentru mileniul ui- II-leă"7TiT care se presupune că arJI trăit eroina. Medeea protestează împotriva institntîeLjsestrei, caja..nu repfezintâjy~g»anţie^eaîst'tei2Şa~yiitaarei^£ăsn-i6ii -*ş i* împotrivă~6preliş"tilor pe _care legile din-Atica-le-puiieau divorţului, inul alea cTna~acesta era cerut de femeie. De altfel, într-o anumită perioadă a antichităţii, căsătoria fiind o instituţie sacră, divorţul era aproape'imposibil; singur , soţul avea dreptul să-şi părăsească soţia în cazul că aceasta , era sterilă. Eroina se ridică, de asemenea, împotriva auto-[!] rităţii maritale şi a libertăţilor de care se bucura soţul, în , timp ce soţia era obligată să-si petreacă viaţa de-a pururi [1] în casă.

Ce gîud nebuni Decît să nasc o dată doar, m-aş duce de trei ori să lupt cu scutu-n mîini. Dar toate-aceste vorbe nu sînt pentru voi, căci voi aveţi aicea patrie, cămin, foloasele vieţii şi prieteni mulţi. în schimb eu, singură, străină, nencetat jignită de bărbatul meu, care m-a smuîs din ţara-mi depărtată[1], mamă n-am, nici fr nici rude să m-adăpostesc la vreme grea. Şi-acuma, de la voi atît aş vrea să cer: de aflu calea sau mijlocul să plătesc tot răul ce mi l-a făcut bărbatul meu, vă rog, tăceţi! Femeia şovăie privind în luptă fierul şi-i fricoasă de-obicei, dar cînd îşi vede pîngărit culcuşul, nu-i fiinţă mai setoasă de omor ca ea. /

CORIFEUL [?]

Am să te-ascult, e drept să te răzbuni pe set, Medeea. Nu mă mir că-ţi plîngi destinul crunt. Dar iată, Creon, regele acestei ţări, soseşte să ne-aducă hotărîrea sa.

(Intră regele Creon însoţit de o gardă înarmată,.)

CREON

Obraz posomorit, făptură clocotind de ură pentru soţ, Medeea, poruncesc

[1] în text: *din ţara mea barbară.* Grecii numeau „barbari" pe toţi aceia ce vorbeau altă limbă decît cea elină*

[2] Tradiţia teatrului grec cerea ca toate rolurile, inclu» siv cele feminine, să fie jucate de bărbaţi; deci conducă-torul corului se numea corifeu, chiar în cazul corurilor alcătuite din femei, cum este corul corintienelor din *A*

sa pleci de pe pământul nostru [1] şi să-ţi iei cu tine pe cei doi copii. Nu zăbovi! EU însumi voi veghea să-ndeplineşti pe Ioc porunca mea şi-am sa mă-ntorc numai atunci acasă, cînd vei fi trecută de hotar.

MEDEEA

Vai mie, sînt pierdută! Totul s-a sfirşifc.
Cu pînzele umflate vin duşmanii mei
şi nicăieri nu văd un ţărm ocrotitor.
în ciuda chinurilor mele să te-ntreb:

O, Creon, ce te-ndeamnă să mă surghiuneşti?
GREON
Mă tem de tine. Nu e timp să-mbrofoodiin : cuvintele! M-i-e frică nu, cumva, să-i faci
copilei mele vro năpastă fără leae —
şi am temeiuri multe să mă-ngrijorez.
Tu eşti isteaţă, pricepută-n uneltiri,
şi destrămarea căniciei te-a jignit.
Mi s-a vestit e^ameninţi să-i nenoroceşti
pe mire, pe mireasă şi pe tatăl ei.
Mă voi păzi mai î-nainte să loveşti.
Mai bine-nfrunt acum., femeie, ura ta,
decît să mă căiesc apoi c-am fost prea slab.
[1] Exilul^ era cea mai grea pedeapsă. la greci, deoarece surghiunitul, lipsit de pământul şi de cultul patriei, era scos în afara legilor politice şi religioase. Nici un concetăţean nu avea voie „...să-l primească pe acest om (pe exilat), oricine ar fi el, să-i grăiască, să-l facă părtaş rugăciunilor, sacrificiilor aduse zeilor, vărsării de apă lustrală; dimpotrivă (trebuia) să-l alunge din casă..."'.. *(O.edip rege,* versurile 235 şi următoarele.)
94
95
MEDEEA
.Vai, vai!
Nu-i azi întîia dată, ci de multe ori am suferit,.o, Creon, pentru faima mea! Nicicînd părinţii cumpăniţi să nu le dea copiilor prea multe-nvăţături, căci ei, pe lîngă numele de leneşi, dobîndesc invidia şi ura de la cetăţeni. Cînd celor fără-nvăţătură le arăţi ştiinţe noi, nu te socot un înţelept, ci doar un pierde-vară şi dacă-i întreci pe cei ce par atoateştiutori, te cred un om dăunător pentru cetatea lor. Din soarta-aceasta m-am împărtăşit mereu. Vezi, unii mă urăsc pentru ştiinţa mea, iar alţii spun că n-aş fi bună de nimic, darnu-i destul de mult ceea ce ştiu [1]. Oricum,, te-ngrijorează teama că ţi-aş pregăti vrun chin necruţător. Nu tremura, nu pot să-ntind puterea mea pînă la nişte regi. Şi-apoi, ca tată, Greon, nu m-ai vătămat. Ti-ai dat copila după cine ţi-a plăcut. Pe Iason îl urăsc; purtarea ta eu cred că-i bine chibzuită. Azi nu jinduiesc nici rostul tău frumos. Nuntiţi şi propăşiţi mereu, numai lăsaţi-.mă să locuiesc în glia-aceasta. Chiar de m-aţi năpăstuit, voi şti să tac. Am fost învinsă de cei tari.
CREON
E glasu-ţi molcom să-l auzi, dar mă-nfior că-n fundul inimii ameninţi să ne pierzi
[1] Medeea meditează, în continuare, cu amărăciune asupra destinului femeii (vezi şi p. 93, n. 1), care şi atunci cînd era instruită şi egală bărbatului ca forţă intelectuală, primea drept răsplată numai invidia şi duşmănia semenilor.
96
şi-ncrederea în tine-ml scade nencetat!
î)e omul mînios — femeie sau bărbat —
uşor te poţi păzi, dar nu de un viclean
tăcut. Acum să pleci! Nici un cuvînt mai mult f
Nimic nu poţi schimba! Prin nici un meşteşug
fl-o să rămîi ia noi, căci tu ne duşmăneşti.
MEDEEA ***(eăzlnd*** *la pămint, cuprinde genunchii regelui)*
Pe proaspăta mireasă, pe genunchii tăi!
CREON Vorbeşti zadarnic! Nu mă vei îndupleca.
MEDEEA De ce m-alungi, nepăsător la ruga mea?
CREON Decît pe tine, casa mi-o-ndrăgesc mai mult.
MEDEEA O, ţara mea, la tine-mi zboară gîndul azi!
CREON
Da, ţara-i lucrul cel mai scump, după copii. |
MEDEEA Vai, vai, ce chin e dragostea pe-acestpămînt!
97
|
CREON Eu cred că şi norocul hotărăşte mult»
MEDEEA O, Zeus, nu-l uita pe cel ce m-a loviţi
CREON Nebuno, pleacă, de nelinişte să scap!
MEDEEA Neliniştea-i a mea, neliniştea mereu.,,

CREON *(făctnd un semn oştenilor)* .
Cu braţul gărzii mele te voi alunga.
MEDEEA O, Creon, asta nu! Te rog, fii milostiv!
CREQN Femeie, văd că mă-ntărîţi necontenit.
MEDEEA Eu voi pleca, dar alta este ruga mea.
CREON Atunci, de ce te-mpotriveşti, în loc să pleci?
98

MEDEEA
Q zi numai, doar azi, ingăduie-mi să stau, ga cuget încotro să fug şi să-mi adun ,je toate pentru fiii mei, că tatăl lor pici gînd nu are să trudească pentru ei, ţndură-te, tu eşti părinte si-i firesc
[ga nu te porţi neiertător cu-aceşti copii. jvju mă-ngrijese de mine, de surghiunul meu,
[*$i* doar pe ei şi nenorocul lor îl plîng.
CREON
[gu n-am o inimă-ndîrjită de tiran ! şi-adesea mila nu mi-a fost de vrun folos, Şi-acum greşesc, femeie. Fie voia ta!
(Medeea se ridică.)
Ia seama! Daca mîine-n zori te va-ntîlni preasfîntul foc al soarelui tot în Corint, cu fiii tăi, tu vei muri, ti-o spun deschis! Aceasta-i vorba mea şi nu sînt mincinos. De-ţi este dat să stai, rămîi numai o zi, că-ntr-una singură n-ai timp să te răzbuni. *(Creon pleacă împreună cu garda sa.)*
CORIFEUL
Sărmană femeie far' de noroc, vai, vai, ce dureri te mistuie-acum! Pe unde-o să mergi, la care popas? Găsi-vei lăcaş primitor de fugari 'şi ţară să scapi de-atîtea nevoi? Medeea, te poartă vrun zeu prin această viitoare de chinuri, fără ieşire!
MBDEBA
E limpede că pacostea m-a-mpresurat. *bar altfel vor fi faptele, nu vă-nşelaţi! Veni-vor ceasuri negre pentru-nsurăţei şi pentru tatăl-socru grele încercări. Crezi tu că l-aş fi linguşit pe-acest bărbat de nu ţinteam cîştigul unui gînd ascuns? Eu nu i-aş fi vorbit şi nu l-aş fi atins. Dar el, neistovit în nerozia lui, deşi putea să sfarme tot ce-am chibzuit, zvîrlindu-mă-n surghiun, mi-a dat să stau o zi, si-n ziua-aceasta voi ucide trei duşmani: pe tată, pe copilă şi pe soţul meu[1]. Mai multe căi mi se deschid să-i nimicesc, dar nu ştiu, dragelor, pe care s-o aleg. Să le prefac în scrum- odaia nunţii lor ori să le-nfig o sabie tăioasă-n piept, intrînd fără de zgomot în iatac? Un gînd mă ţine-n loc. De mă vor dibui cumva ţrecînd de prag şi gata-gata să-i lovesc, eu voi muri spre rîsul duşmanilor mei ! S-aleg mai bine drumul drept, în care sînt mai mare meşteră: să piară otrăviţi! [2]
Deci iată-i morţi. — Dar care din cetăţi
/ mă va primi, şi cine, dîndu-mi un sălaş

[1] In acest moment al tragediei, Medeea îşi făureşte în-tîiul plan de răzbunare : acela de a-l ucide pe soţul trădător (Iason), împreună cu soţia lui de-a doua şi cu tatăl ei (Creon).

[2] Medeea era vestită pentru măiestria ei în arta vrăjitoriei. Ba cunoştea acţiunea magică, răufăcătoare sau binefăcătoare, a feluritelor băuturi, unguente ctc. în legătură cu aceasta, într-unul din argumentele tragediei se citează un fragment din poemul *întoarcerile (Nostoi):* „îndată ea (Medeea) făcu din Eson un tînăr plăcut, în floarea anilor, ştergîndu-i în chip iscusit bătrîneţea, cu ajutorul anumit"' leacuri, pe care le-a fiert în căldări de aur."
100
{p ţara lui, un coperiş ocrotitor,
va sta de pază pentru mine? Nici un om!
par să mai zăbovesc un dram de timp şi-apoi,
de mi se va isca un trainic adăpost, ' *ara* să le fac viclean omorul şi tăcut, /ftar dacă nenorocul mă-•• va prigoni, l/cu spaHă-n mîinîŢjphlar de-aş pjerj^^am^ să-i ucid,
că şi .eu ănTTurajul~samă lupj^jăţiş.
jur pe Hecate, preaslăvita doamna mea, l cu care mînă-n mînă-am uneltit mereu,
jocuitoarea vetrei mele din adînc [1],
nici unul n-o să-mi frîngă inima, rîzînd! »
Amară le voi face nunta şi de plîns,
amare şi-nrudirea, şi surghiunul meu.
începe, nu cruţa de fel ştiinţa ta,
în tot ce unelteşti, Medeea, şi urzeşti!
Purcede către fapta de temut. Acum

e ceasul îndrăznelii. Vezi cît rău înduri
din partea lor. Să nu le dai prilej de rîs
cînd Iason e-n ospăţ cu neamul lui Sisif [2],
o, tu, vlăstar din fiul Soarelui slăvit! [3]
Eşti învăţată şi de nu s-a hărăzit
să facem binele,\caci ne-am născut femei,
în rele nime nu e mai dibaci ca noi^ ^^

[1] Hecaţe. zeiţa ***Montană*** (subpămînteană) a fantomelor, a spaimelor nocturne şi a magiei, era protectoarea Medeii. în *Idila a doua* de Teocrit, versurile 14—16, ele sînt invocate împreună.

[2] în cuvintele sale dispreţuitoare, Medeea se referă Ia /aptul că Sisif, întemeietorul legendar al oraşului Corint, wa strămoşul lui Creon şi al fiicei sale. Vezi arborele genealogic legendar al lui Aiolos de la p. 319.

[3] Cu privire la spiţa Medeii găsim în *Teogonia* versurile 956 şi următoarele: „Din neostenitul Helios (Soarele), slăvită okeanidă Perseis i-a zămislit pe Circe şi pe regele Aetes. Şi^Aetes, fiul lui Helios, care împarte lumina oamenilor, lua de soţie, urmînd sfatul zeilor, pe fiica fluviului nesf îrşit,

CORUL Strofa I

Sfintele riuri se-ntorc spre izvoarele lor [1], *dreptatea si toate sînt răsturnate, bărbaţii urzesc viclenii, credinţa jurată zeilor se năruieşte. Se mută spre slavă faima femeii. Ceasul măririi femeilor, iată-l1 De-acuma renumele lor nu va mai fi ponegrit.*

An l i s t r o f a î

Muzele vechilor cîntece vor înceta
să laude firea noastră haină[2].
Maitnarele imnului, Foibos, nu ne-a-nzestrat ctt
harul cîntării din liră,
c-am fi scornit melodii să lovească
neamul bărbaţilor. Vremea e lungă
şi are atttea de spus
despre bărbaţi ji fe!mei.

Strofa a Il-a

Ţara părinţilor tăi ţi-ai lăsat-o departe, inimă nesăbuită, şi-ai străbătut

Okeanos, pe vestita Idyia, cea cu chipul plăcut, care, unin-du-se cu Aetes sub îndemnul Afroditei de aur, a nâscut-o pe 'Medeea, cu gleznele frumoase."

[1] Expresie proverbială .pentru a caracteriza schimbarea ordinei naturale a lucrurilor.

[2] Aluzia corului este obscură. -Scoliaştul *Medsii* citează unele versuri celebre privitoare la „perfidia" femeii: „Nu mai este cu putinţă să te încrezi în femei" *(Odiseea,* Xl> 456) şi „Cine se încrede în femei, se încrede în hoţi" (Hesiod, *Munci şi zile,* v. 375).

marea cu stînci duşmănoase [1] *si stai în pămîntul străin, lăsată de soţ, din iatac azvîrlită, biata de tine, câzută-n ruşinea surghiunului aspru !*

Antistrofa a II-a

Nu. se mai ţin jurămintele. N-are sfiala
patrie-n marea Heladă, căci a zburat
iarăşi în ceruri înalte [2].
Tu n-ai un cămin părintesc
sâ-ţi fie liman pentru chinuri, sărmana!
Altă regină, mai tare, domneşte
din casele tale.
(Fine fason si se adresează Medeii.)

IASON

Şi astăzi ea şi-n alte daţi am înţeles ce pacoste grozavă-i omul arţăgos! *Ai* fi rămas în ţara-aceasta şi-n palat, de te plecai domol voinţei celor tari. Te-alungă vorbele-ţi. nebune din Corint. Dar mie, nici că-mi pasă! Strigă nencetaţ că Jason e bărbatul cel mai ticălos. Cuvintele cu care i-ai rănit pe regi, ţi-aduc dobîndă grea: pedeapsă şi exil. Mînia regelui stîrnit am încercat

[1] E vorba de cele două stînci Symplegade.

[2] Euripide a avut probabil în minte versurile 197 — 200 din *Munci şi zile,* în care, descriind vîrsta de fier,

Hesiod spune: **„'Atunci,** zburînd de pe largul pămînt spre Olimp şi părăsindu-i pe oameni, Aidos (Sfiala) şi Nemesis (Conştiinţa), îmbrăcate în straie albe, vor sălăşlui cu neamul nemuritorilor".
102
103
mereu s-o potolesc. Eu nu doream să pleci,
dar tu, smintită, nu-ncetai să-i copleşeşti
cu hule pe stăpîni; de-aceea te-au gonit
din ţară. Dar pe voi, cei dragi, nu v-am uitat.
Femeie, vin aici din grijă pentru voi,
să nu plecaţi, tu şi copiii, strîmtoraţi,
lipsiţi de bunuri, că-n surghiun se-ngrămădeso
puzderii de nevoi. Da, poţi să mă urăşti,
eu nenorocul n-am să ţi-l doresc nicicînd!
MEDEEA *(măsurîndu-l cu dispreţ)*
«Mişel între mişei! O, care-i cel mai greu 'cuvînt să-ţi biciuiască necredinţa ta! jDeci, iată-te la mine, iată-te vrăjmaş al meu, al zeilor şi-al omenirii-ntregi. Nu-i vitejie, nici curaj să mai priveşti în ochi prietenii pe care i-ai lovit. Dintre păcatele-omeneşti cel mai sfruntat e lipsa de ruşine.(Bine c-ai venit! Jignindu-te, vreau sufletul să mi-l descarc, si tu să suferi auzind rostirea mea. Să-ncepem şirul faptelor de la-nceput. Cum ştiu helenii toţi, care te-au însoţit pe Argo, eu te-am mîntuit cînd ţi s-a dat să mîni la jug buhaii cu suflări de foc şi să resfiri sămînţa morţii pe ogor [1].

[1] In Coihida, Iason a fost supus de Aetes, tatăl Medeii, la o seamă de încercări înainte să dobîndească lîna de aur. în toate a fost ajutat de farmecele Medeii. Astfel, a trebuit să lucreze un ogor al lui Ares, folosind un plug de bronz, tras de tauri cu răsuflări de foc. A scăpat de văpaia animalelor prin puterea unui unguent dat de Medeea: „Ea-amestecă ulei cu buruieni în stare să ocrotească împotriva durerilor straşnice, îi dădu această unsoare şi îşi făgăduiră.
104
Balaurul încolăcit şi veşnic treaz, ce lîna de-aur o păzea, l-am omorît şi ţi-am iscat lumina izbăvirii eu! [1] Pe urmă mi*ana trădat şi casă şi părinţi, urmîndu-te la lolcos lîngă Pelion, cu sufletul înflăcărat şi nenţelept. Lui Pelias i-am născocit o moarte grea, prin mîna fiicelor[2], şi astfel te-am scăpat de frică. După-acestea toate m-ai lăsat, nemernicule, şi te-ai însurat din nou, deşi aveai copii. De nu aveai urmaşi, te-aş fi iertat c-ai jinduit acest culcuş. Mi s-a surpat credinţa-n jurămîntul tău. Eu nu-nţeleg: socoti cumva că s-a curmat puterea zeilor de-atunci şi că s-a dat acum o altă rînduială pe pămînt, căci recunoşti prea bine că m-ai înşelat?! Vai, mîna mea ce mi-o strîngeai adeseori -şi, vai, genunchii! In zadar m-a-mbrăţişat, mişelul! Cum mi-a spulberat nădejdile!
(Cîteca clipe de tăcere.) Dar, hai, prieteneşte să ne sfătuim, deşi n-aştept nimica bun din partea ta! Te-ntreb să văd mai limpede păcatul tău: Azi încotro să merg? Acasă, la părinţi, în ţara ce-am trădat-o ca să te-nsoţesc, ori la sărmane fiicele lui Pelias? Ce bine m-ar primi la vatra lor, cînd eu

unul altuia să încheie o dulce căsătorie". (Pindar, *Pythica a patra,* versurile 221 şi următoarele.) Pe ogorul arat, Iason a fost silit să semene colţii balaurului ucis de Cadmos, din care răsăreau pe loc uriaşi. (Vezi p. 173, n. 3.).

[1] Lîna de aur se afla atîrnată pe un stejar în crîngul lui Ares, păzită de un balaur veşnic treaz. Cu ajutorul unei băuturi pregătite de Medeea, Iason îl adormi şi îl ucise.

[2] Vezi p. 82, n. 1.

105
le-am omorît părintele! S-a hărăzit să fie-aşa: mă duşmănesc toţi dragii mei de-acasă şi, jqind^ s ă.-ţi plac , m-am războit '" '* ^reBmFida'ur"
_j'" Dâî— tu.j ,tu în-'aî f acut invidiată-n schimb
de vro b7elena_£entru 'fericirea rnejuL. E minunat TjărbatuT meu şi "credincios, vai mie, dacă trebuie să rătăcesc din ţară-n ţară, prigonită, fără rost, şi fără de prieteni, cu copiii mei stingheri. Frumos îi sade celui însurat din nou să-şi lase cerşetori pe fiii săi şi pe nevasta lui care l-a mîntuit! tÎ3e ce ne-ai dat, o, Zeus, mijloc fără greş să recunoaştem aurul amestecat, dar n-ai înscris pe trup din naştere un semn (prin care să-l deosebim pe omul rău?
CORIFEUL
Cumplită-i furia şi greu de lecuit, cind se ciocnesc prietenii necruţător î

IASON
Cum văd, se cade să-ţi răspund cu meşteşug. Asemenea cîrmaciului prevăzător, îmi strîng, femeie, pinzele să mă feresc de şfichiul limbii tale — rău şi guraliv. Te sumeţeşti mereu că m-ai ajutorat. Eu cred că numai Afrodita m-a vegheat în drumul peste mări, ea singura din zei şi dintre muritori [1], Tu, multe le pătrunzi,

[1] „Ea aduse oamenilor, pentru întîia dată, pasărea **deli-'ţ** rului şi îl învăţă pe iscusitul fiu al lui Eson vorbe şi);uᵖ-mece pentru ca Medeea să-şi uite de cinstea* ce o datora

dar nu vrei să-ntelegî că Eros le-a silit
cu arcul său ce nu greşeşte să mă scapi[1].
ptju ţin să mai vorbim de-acestea-n amănunt.
Oricum, tu m-ai slujit, aşa că nu mă plîng.
|n schimbul mîntuirii mele-ai căpătat
mai mult decît ai dăruit. Să-ţi lămuresc:
întîi că "nu mai locuieşti într-un tărîm
sălbatic, ci-n Helada; tu te-ai învăţat
cu legea, cu dreptatea şi le-ai folosit
în locul silei şi al bunului tău plac [2].
Helenii ţi-au cinstit înţelepciunea ta
şi-ai eîştigart^renume. De-ai fi locuit
în fundul lumii, nime nu te-ar fi ştiut.
O casa doldora de aur şi un glas
mai bun decît al lui Orfeu nu mi-ar sluji,
de-ar trebui să vieţuiesc necunoscut.
Ajungă ce 'ţi-am spus de muncile de-atunci.
Războiul vorbelor chiar tu l-ai aţîţat.
Iar nunta mea regală care-o pîngăreşti
cu-nvinuiri, am să-ţi arăt că, vrînd s-o-nch.ei,
m-am dovedit intîi şi-ntîi un înţelept
si-apoi un virtuos, prieten foarte bun
cu tine şi copiii.
(Medeea vrea su-.l înttempâ.)
Nu te turbura! Cind am venit aici din loleos, ţara mea,

părinţilor săi, pentru ca dorul, de a vedea He'lada.să chinuiască sufletul ei înflăcărat de dragoste" (Pindar, *Pythica a patra,* versurile 216 şi următoarele),

[1] După cum se ştie, în plăsmuirile artei antice zeul amorului era figurat ca u^ copilandru purtind un arc şi o tolbă, cu săgeţi.

[2] Atît în poezia cît şi în proza greacă este exprimată adeseori ideea că Helada este tărîmul în care şi-au tăiat cale ordinea, dreptatea, legea, spre deosebire de ţinuturile „barbare" în care stăpîneau violenţa şi arbitrarul.

trăgînd atît amar de chinuri încîlcit,
ce dezlegare mai frumoasă-aş fi găsit
eu, cel fugar, decît să mă statornicesc,
unindu-mă cu fata regelui? îţi spun
că patul nu ţi l-am urît precum te plîngi,
că n-am poftit numai soţia să mi-o schimb,
şi n-am tînjit să mi se nască mulţi copii.
Moştenitorii-mi sînt destui şi nu cîrtesc!
Dar năzuiam nespus de mult să propăşesc,
adăpostit de griji şi de nevoi, ştiind
că pe sărac îl ocolesc prietenii.
Voiam să-mi crească fiii demni de casa mea
şi, dîndu-le născuţilor de tine fraţi

de-o seamă-n drepturi si-nălţînd un singur neam,;
s-ajung la fericire. Tu de ce mai vrei
copii? Eu ţin să-mi întăresc feciorii vii
prin cei ce vor veni! Nu-i bine cum gîndesc?
Te-ai învoi, dar te mîhneşte patul gol.
Aşa sînteţî, femeile: voi socotiţi
că totul e s-aveţi bărbatul credincios,
dar dacă şovăie cumva iubirea lui,
prilejul cel mai bun şi cel mai strălucit
îl duşmăniţi de moarte. O, de-ar dohîndi
copiii-ntr-alt fel oamenii, fără femei,
necazurile nu i-ar mai împresura! [1]
CORIFEUL
O, Iason, ai vorbit cu mare meşteşug, dar, chiar dacă te-atinge judecata mea, rămîne nedreptate ceea ce-ai făcut.
[1] în lungul său răspuns, îason respinge cu o cruzime j calmă, metodică şi rece toate urvinuirile ce i le adusese j Medeea. Subtilitatea logicii sale nu este străină, după cum remarcă Decharme, artei sofiştilor, cu care — după afirmaţiile repetate şi ironice ale lui Aristofan — Euripide ar fi avut unele legături.

MEDEEA
/în multe lucruri eu gîndesc deosebit de ceilalţi oameni; cu asprime-l osîndesc pe ticălosul ce vorbeşte iscusit. Infăşurînd destoinic faptul necurat în straiul vorbelor, cutează orişice. l par asta nu-i înţelepciune. Nu-mi veni cu vorbe-mpodobite de cuvîntător! Te sfarm dinţr-un răspuns! De n-ai fi fost mişel, ai fi cerut şi sfatul meu ca să te-nsori, şi nunta n-ai fi tăinuit-o celor dragi.
IASON
Frumos m-ai fi primit dacă-ţi rosteam numai o vorbă despre nunta mea, cînd nici acum nu vrei s-alini turbarea sufletului tău.
MEDEEA
Nu asta te-a oprit. Soţia ta de neam străin te-ngreuna pe drumul către slăvi.
IASON
Pricepe-mă, n-am cucerit un pat regesc ademenit de dragostea unei femei. Ţi-am spus o dată: năzuiam să te ajut şi fiii mei să aibă fraţi de neam domnesc, temei şi-ntăritură pentru casa mea.
MEDEEA
Nu-mi trebuie noroc să-mi facă traiul trist, nici bogăţii să-mi sfîrţec inima de tot.

IASON
Alungă-ţi pasai! E cu mult mai înţelept! Nicicînd să nu socoti norocul mohorît; să nu te crezi năpăstuită-n ceasul bun.
MEDBEA
Huleşte-mă! Tu ai acum un adăpost, iar en stingheră plec în lume, fără ţel.
FASON Ai dobîndit ce-ai vrut. E numai vina ta!
MEDEEA Cum, eu m-am însurat şi eu te-am înşelat?
lASO'N Pe regi i-ai blestemat şi i-ai ameninţat.
MEDEEA Voi revărsa blesteme şi- pe casa ta!
IASON
'Destul! Mai mult cu tine nu ţin să mă, cert. De vrei pentru copii, pentru surghiunul tău, ^Xiin sprijin din averea mea-,, te rog să-mi sp,ulw Vă dau de toate bucuros; am să trimit chiar semne [1]
să vă recunoască gazdele
[1] In original este folosit cuvîntul *symbola,* semne dej recunoaştere. Este vorba, probabil, de oscioarele pe *cafU* prietenii le divizau în semn -de stabilire a unei alianţe. Fiecare păstra cîte o jumătate., iar reconstituirea întregului! era o modalitate de recunoaştere pentru ru.de ş-i prielenij
şi astfel sa-ncapeţi sub ocrotirea lor Te dovedeşti nebună dacă nu primeşti femeii. Lasă ciuda, spre folosul tău! '
MEDEEA
! Eu n-am să fac pbpas la cunoscuţii tăi

şi nu vreau să primesc nimic, nimic nu-mi da, căci darul ticălosului e fără spor.
IASON
Să-mi fie zeii martori că din suflet eu aş face totul pentru tine şi copii Dar binefacerile nu-s pe placul tău-tu cu-ndîrjire pe prieteni ţi-i alungi.' De-aceea chinul tău va fi'şi mai amar.
MEDEEA
* *(alungîndu-l)*
Te du, căci dorul de mireasă te-a cuprins! Ai zăbovit prea mult. Grăbeşte-te-n palat Fu mire-ntr-una [1].
Zeii mă vor asculta şi tu te vei căi de nunta ce-ai nuntit.
(Iason pleacă.)
/ ' CORUL
S t r o f a I
Dragostea ce copleşeşte \
nestăvilită bărbaţii,' ' x
_ *nu le adllce virtute, nici faimă curata.*
ă spună: „Urmează-ţi viaţa de tînăr că-
no
lll
Dar cînd s-apropie Kypris de om cu măsură,
nici o zeiţă nu ştie să-mpartă
un farmec mai dulce.
Nu năpusti către noi niciodată, stăpîno,
din arcul de aur al tău
săgeata de nenlâturat,
muiatâ-n licoarea dorinţei!"[1]
Antistrofa I
Veşnic să fim cumpătate,
cea mai frumoasă podoabă
dată de %ei! Pîlpîind de mînie, o, Kypris,
nu ne stlrni spre iatacul străin niciodată,
iartâ-ne de nesătula gîlceavă
si ceartă cu soţul,
pacea căminelor noastre sa nu se clintească,
şi-ntemeiază viaţa
femeii pe datini si legi,
cu mintea-ţi atotiscusită! /
Strofa a Il-a
O, ţară, o, casă, de nu ne-ar fi dat să trăim departe de voi, prilejuri mîhnite şi griji dureroase!
Moartea, moartea mai line să ne astîmpere şi să ne pună un capăt neţii/ Nici o durere din toate nu e mai mare ca lipsa pâmîntului ţârii.
Antistrofa a Il-a
Văzut-am cu ochii si nu cuvîntăm din povesti, tu patrie n-ai şi n-ai un prieten
[1] Arcul şi săgeţile, însemnele lui Eros, sînt atribuita, aci Afroditei.

milos pentru tine-n cea mai cumplitâ-ncercare. Să piară mişelul, necinstitorul iubiţilor săi, ce nu le deschide o inimă neprihănită. Pe-acesta noi nu-l vrem prieten.
(Prin stingă scenei intră Egeu, regele Atenei, In straie de călător.)
EGEU
Medeea, bun găsit! Nu ştiu cum as putea să le grăiesc prietenilor mai frumos!
MEDEEA
Şi ţie bun sosit, Egeu, feciorul lui Pandion cel isteţ. De unde vii aici?
Vin de la templul liji Apolo cel străvechi[1].
MEDEEA La Delfi, la mijlocul lumii[2], ce-ai făcut?
EGEU Am căutat un leac să zămislesc şi eu.
[1] Faimosul templu oracular de la Delfi.
[2] în textul grecesc *omp^alos ges,* adică *buricul pămtn-tului.* în templul lui Ap61o de la Delfi se găsea o piatră albă de formă conică, pe care cei vechi o considerau mijlocul pământului. Se povestea că Zeus ar fi slobozit doi

vulturi, unul de la răsărit şi altul de la apus, care s-ar fi în-tîlnit in locul acela.
113
MEDEEA
Cum? Pîn-acuma n-ai avut nici un copil?
EGEU Nici un copil[1]. Vrun zeu a hotărît aşa.
MEDEEA Te-ai însurat ori căsnicia n-o cunoşti?
EGEU Orînduirii căsniciei m-am supus[2].
MEDEEA Dar Foibos ce ţi-a spus despre moştenitori?
EGEU Cuvinte prea-nţelepte pentru mintea mea.
MEDEEA E-ngăduit să ştiu oracolul divin?
EGEU Da, trebuie să fii-nţelept ca să-l pătrunzi.

MEDEEA Ce-a prorocit? Vorbeşte, dacă pot s-ascult.
EGEU Să nu dezleg cumva piciorul din burduf![1]
MEDEEA Dar pînă cînd şi unde să te-ndrepţi întîi?
EGEU întîi să poposesc din nou la vatra mea.
MEDEEA Ce grijă ţi-a mînat corabia-n Corint?
EGEU | Mă duc la regele Trezenei, la Piteu.
MEDEEA Coborîtor din Pelops, om evlavios.
EGEU Chiar lui vreau să-i vestesc oracolul divin.
MEDEEA Este-nţelept şi priceput în tălmăciri,
EGEU
erou
[1] După tradiţie, Egeu avusese un fecior, pe renumitul , p , ...
u atenian, Teseu, despre existenţa căruia riu ştia, deoa- mai drag tovarăş de război al meu
Expresie confuză, caracteristică oracolelor.
rece o părăsise pe Etra, mama pruncului, înainte de n ţerea acestuia.
[2] După scoliast, Egeu fusese căsătorit de două ori.
[1] R-,
114
115
MEDEEA Drum bun! Să-ţi meargă toate după voia ta!
(Egeu se pregăteşte să plece. Medeea cade pe gtnduri, intris tată, iar Egeu, observînd-o, se opreşte.)*
EGEU De ce ţi-e ochiul trist şi chipul răvăşit?
MEDEEA Egeu, bărbatul meu e cel mai rău din toţi.
EGEU Ce spui? Să-mi povesteşti necazu-n amănunt.
MEDEEA Nimic nu i-am greşit, dar Iason m-a jignit.
EGEU Ce faptă-a săvîrşit? Vorbeşte-mi pe-nţeles!
MEDEEA Nu eu, ci alta-i doamnă peste casa lui.
EGEU A. cutezat să f-ie-atîta de mişel?
MEDEEA Să ştii că mă urăşte cel ce mă iubea.
116

EGEU g-ndrăgostit ori s-a-nvrăjbit cu patul tău?
MEDEEA Jfespus de-ndrăgostit, necredincios cu-ai săi!
EGEU Ci ducă-se, dacă-i nelegiuit cum spui!
MEDEEA S-a vrut căsătorit cu fata unor regi.
EGEU j Şi cine i-o dădu? încheie spusa ta!
MEDEEA I-a dat-o Creon, regele Corintului,.
EGEU Mîhnirea ta, Medeea, o-nţeleg acum.
MEDEEA Pierdută sînt! Mai mult, m-alungă şi de-aici.

EGEU Dar cine? Tu-mi împărtăşeşti un alt

necaz.
MEDEEA Din ţară mă goneşte Creon, din Corint.
EGEU Şi Iason cum de-ngăduie? Ruşine lui!
MEDEBA Din vorbe n-ar voi, din suflet, însă, da.
(Medeea se aruncă la picioarele lui Egeu, cuprinsîndu-î genunchii.)
Egeu, ating bărbia şi genunchii tăi, priveşte cum cerşesc, fii, rogu-te, milos, ai milă de durerea mea! Nu mă lăsa gonită la-ntîmplare! la-mă-n ţara ta, la vatra casei tale. Astfel îţi vor da şi zeii pruncii mult doriţi şi vei muri cu inima-mpăcată. Nici nu bănuieşti cu ce noroc te-ai întilnit venind aci. Voi pune capăt lipsei tale de copii, am să te fac să zămisleşti moştenitori, căci şiiu să pregătesc licori şi farmece.
EGEU *(ridicînd-o)*
Eu am temeiuri multe să te-ajutorez, femeie! Mai dintîi credinţa-n cei-de-sus, pe urmă prorocirea naşterii de prunci, spre care năzuiesc din toată inima. Am hotărît: de vei ajunge-n ţara mea, voi căuta, cum e şi drept, să-ţi dau sălaş. E tot ce pot, femeie, să-ţi făgăduiesc. Nu eu am să te scot afară din Corint. Tu vino singură-n palatul meu şi-atunci vei sta păzită! Nimănui nu te voi da. Strămută-ţi paşii din acest pămînt, căci eu cu gazdele vreau să mă port far' de cusur.

MEDEEA
Aşa va fi! Dar de-aş primi, peste ce-ai spus, e chezăşie, m-aş făli că te cunosc.
EGEU Tu nu te-ncrezi, ori te-a neliniştit ceva?
MEDEEA
Mă-ncred! însă, cu vetrele lui Pelias şi Creon m-am certat, Dar dacă te-ai lega prin jurămînt, nu m-'ai lăsa pe mîna lor, cînd ar veni să mă răpească de la voi. Ţinut numai de vorbe, nejurînd pe zei, ai trece-n partea lor şi poate că m-ai da la glasul solului. Pe lume sprijin n-am, pe cînd ei au belşug în casele regeşti.
EGEU
Medeea, gîndul ţi-e atotprevăzător. De crezi că-i bine-aşa, n-am să mă-mpotrivesc. într-adevăr, în faţa duşmanilor tăi cîştig temeiul sigur de-a te ocroti iar tu eşti întărită. Spune, cum să jur?
MEDEEA
Pe Glie şi pe Soarele, străbunul meu[1], să juri — şi pe soborul zeilor întreg!
EGEU
Să-mi spui ce trebuie să fac şi ce să nu! [1] Vezi p. 101, n. 3.

MEDEEA
Nicicînd să nu m-alungi de pe pămîntul tău şi de-ar voi duşmanii să mă smulgă, tu să nu mă laşi, de bunăvoie, cit eşti viu.
EGEU
Pe Glie jur, pe Soarele strălucitor,
jur pe toţi zeii să-mplinesc dorinţa ta!
MEDEEA Destul! Şi ce să-nduri de mă vei înşela?
EGEU Pedeapsa dată celora ce jură strîmb.
MEDEEA
Drum bun cu bucurie! Totu-i rînduit. Veni-voi în cetatea ta cît mai curînd, dar mai întîi să-ndeplinesc aici un gînd al meu şi să cîştig ceea ce năzuiesc.
CORIFEUL *(lui Egeu, tn timp ce pleacă)*
Porneşte pe calea spre casă, purtat de Hermes al Maiei, zeul drumeţ, iar dorul, ce-ţi face mersul grăbit, să ţi se-mplinească, Egeu, că ne pari a fi un bărbat de nădejde l

MEDEEA
O, Zeus, o, Dreptate[1], Soare lucitor! Acuma, dragi femei, am să-mi înving frumos duşmanii. Sînt pe drumul bun şi am nădejdi că-mi vor plăti vrăjmaşii mei cum este drept, în locul unde nava mea trudea mai greu, acest bărbat mi s-a ivit ca un liman al uneltirii mele şi-am să leg de el odgoanele, mergînd în falnicul oraş înfiinţat de Pallas[2]. Am să vă vorbesc de tot ce-am pus la

cale. Ascultaţi-mă, căci nu-i spre bucurie cuvîntarea mea[3]! ffca Iason voi trimite unul dintre sclavi cu rugămintea să poftească-n faţa mea. Cînd el va fi aici, am să-i grăiesc duios, că sîntem la un gînd, că pentru nunta lui cu fata regelui — prin care . m-a-nşelat — sînt veselă, şi că acestea-s hotărîri frumoase şi aducătoare de foloaA

[1] în text: *O, Zeus, o, Dike a lui Zeus...* Dike, personificarea Dreptăţii, era după unii fiica, după alţii soţia lui Zeus.

[2] Apariţia lui Egeu tocmai la momentul oportun şi întreaga scenă rece a „tratativelor" dintre el şi Medeea a fost în general criticată, începînd cu AristoteJ, care se pare că face aluzie la ea într-un pasaj obscur din *Poetica* (XXV, 19). Introducerea acestui element neprevăzut pentru a da un nou impuls acţiunii, a fost de fapt o concesie făcută de Euripide tradiţiei atice şi sentimentului patriotic. Intr-a-devăr, la Atena erau familiare relatările mitice privitoare la relaţiile ulterioare dintre Egeu şi Medeea; totodată poetul avea prilejul să exalte ospitalitatea ateniană şi să înalţe apoi, prin glasul corului, un imn de slavă cetăţii. Vezi p. 424, notele J^şi 2.'

[3] Ca urmare a conîruntării cu Iason şi a făgăduinţei lui Egeu, Medeea îşi remaniază intenţiile, făurind un proiect complicat de răzbunare, şi mai crud decîl cel dintîi. (Vezi . p. 100, n. 1).

Dar am să-l rog să nu mai plece fiii mei;
nu ca să-i părăsesc într-un tărîm duşman —
să-şi bată joc vrăjmaşii de copiii mei —
ci ca s-o pierd pe fata regelui prin ei.
Cu daruri scumpe-n mîini am să-i trimit, c-un văl
subţire şi-o cunună de-aur cizelat,
să-i mîntuie mireasa de surghiun. Dar cînd,
primind gătelile, ea se va*mpodobi,
năprasnic va muri şi-oricine s-ar lipi
de trupul său cel tînăr, va pieri cu ea,
căci darurile le voi unge cu otrăvi
puternice. Si-acuma-mi schimb rostirea mea
şi plîng la gîndul celor ce va trebui
să le-mplinesc. fffm să-i ucid pe fiii mei
şi nime nu-i în stare a mă-mpiedica;
şi după ce-am să-i prăpădesc întregul neam
lui Iason, eu voi părăsi acest pămînt.
Omorul scumpilor copii mă va goni,
c-am îndrăznit cel mai nelegiuit păcat[1].
Nu pot s-ajung batjocura duşmanilor,
nu, dragi femei! La ce le-ar folosi
viaţa, cînd eu n-am nici ţară, nici sălaş,
nici unde să m-adăpostesc de-atîta rău.
Cît am greşit în ziua cînd mi-am părăsit
lăcaşul părintesc, momită de-un helen!
Dar dacă zeii mă vor ajuta, voi şti
să-i dau răsplată dreaptă. Fiii zămisliţi
de mine n-o să-i mai privească vii nicicînd
şi n-o să-i nască tînăra soţie prunci,
că trebuie să piară de o moarte grea.
Otrava mea nu iartă! Nu mă socotiţi
plăpîndă, slabă sau cu sufletul domol,

[1] Omorul rudelor de sînge era considerat una dintre cfH mai grave crime la greci. Referitor Ja aceasta ve/.i *Eumenidcle* de Eschil.

ci dimpotrivă: groaznică pentru duşmani şi bună cu cei dragi. Doar inimile tari au parte de un trai cu-adevărat măreţ.

CORIFEUL

Cum ne-ai împărtăşit acuma gîndul tău noi vrem să te-ajutăm, dar în acelaşi timp să stăm de strajă drepturilor omeneşti: aceste hotărîri să nu le-ndeplinesti!

MEDEEÂ
Nu-i altă cale; sfatul vostru-l înţeleg, voi n-aţi avut atîtea chinuri de-ridurat.
CORIFEUL Cutezi, femeie, să-i ucizi pe pruncii tăi?
MEDEEÂ Nimic nu l-ar muşca mai crunt pe soţul meu...
CORIFEUL ...şi nu te-ar cufunda mai mult în nenoroc!
MEDEEÂ Acum, Ia fapte! Orice vorbă-i de prisos!
(Medeea îi porunceşte doicii)
Hai, du-te şi pe Iason adă-mi-I, că tu la toate trebile de taină mă slujeşti. Din,cele ce-am urzit nu răzleţi nimic, de eşti femeie si de ţii la doamna ta.
T-\
(Doica pleacă.)
123
CORUL Strofa I
***/Din** vremi de demult Erehtizii[1] mereu propâsiră; fii de zei fericiţi, în sfinte târimuri necotropite vreodată, hrăniţi cu ştiinţa cea mai înaltă, petrec pururi cu farmec în aerul limpede, acolo unde se zice c-a zămislit Harmonia bălaie slăvitele muze Pieride.*
Antistrofa I
Din undele clarului Kefisos Kypris ridică
gingaşele-adieri cu blinda suflare
si le resfiră prin ţară.
Purtînd o cunună de trandafiri cu dulce
mireasmă pe pletele sale, trimite
în jurul înţelepciunii
avîntul iubirii, prin care sporesc
atîtea virtuţi pentru oameni[2].
\

[1] Atenienii sînt numiţi în cîntul acesta Erehtizi, cobo-rîtori din primul rege legendar al cetăţii, Erehteu. Acesta, socotit feciorul pămîntului, ar fi fost hrănit şi crescut de zeiţa Atena şi era asociat cultului acesteia în templul Erehteion. Aşa se justifică expresia *fii de zei fericiţi* cu care corul se adresează atenienilor. Euripide, în acesle versuri, face elogiul Atenei. Figurile mitologice dobîndesc o valoare simbolică pentru a caracteriza strălucirea sa culturală şi artistică. Muzele, care după tradiţie erau fiicele lui Zeus şi ale Mnemosynei, avînd patrie Pieria, Olimpul sau Heliconul sînt strămutate de fantezia poetului în Atica, unde le dă drept mamă pe Harmonia.

[2] în original: *îi trimite să stea în preajma Sofiei pe Erosil" prielnici tuturor virtuţilor.* Divinităţile dragostei *(Erotes)*

Strofa a Il-a
Cetatea cu sfintele rîuri[1]
şi ţara la oaspeţi deschisă
te va primi printre ceilalţi,
pe tine, pruncncigasa,
pe tine nelegiuita?
Gîndeste-te, cum să izbeşti în copii?
Gîndeşte la crima cu care te-ncarci!
O, nu, pe genunchii tăi,
rugâmu-ne ţie din toată puterea,
vlăstarele nu ţi le frînge.
Antistrofa a Il-a
Afla-vei atîta-ndrâzneală
şi-n mîinile tale, si-n suflet,
sâ-nfigi lovitura cumplită
in pieptul copiilor tăi?
Şi cum să-ţi azvîrli peste fii
privirea si să-i ucizi fără lacrimi?
Văzînd cum te roagă sărmanii-n genunchi,
tu nu vei putea sâ-nduri,
cu inima nenduplecată, să-ţi curgă
pe mînă şuvoiul de sînge.
(Vine Iason, urmat de doică.)

IASON
Venit-am la chemarea ta şi vreau să-mi plec urechea să te-ascult, deşi mă duşmăneşti. Femeie, oare ce mai ţii să-mi ceri din nou?
simbolizează aici dorinţele de progres şi de luminare ale sufletului omenesc, care în colaborare cu *Sofia* (înţelepciunea) guvernează virtuţile.
[1] Kefisos şi Ilisos, rîurile Aticei.

MEDEEA
Te rog, mă iartă, Iason, pentru graiul meu
de pîn-acuma; faţă cu pornirea mea
tu trebuie să fii mai răbdător, căci noi
de-atîtea ori ne-am dovedit că ne iubim!
In mine-am chibzuit şi m-am certat zicînd;
„Sărmano, mi se pare c-ai înnebunit,
să te-nvrăjbeşti cu hotărîri aşa cuminţi.
De ce-i socoti duşmani pe regii-acestei ţări
şi pe bărbatul care spre folosul tău
luă domniţa de nevastă, năzuind
să odrăslească fraţi pentru copiii tăi?
De ce să nu mă-ntorc din răzvrătirea mea?
De ce să mă frămînt mereu, cînd cei de sus
îmi sînt acum prielnici? Oare n-am copii,
ori uit că sînt gonită singură-n exil?"
Gîndind, m-am luminat: prea mult am cutezat
şi-n inimă zadarnic mi-am stîrnit furtuni!
Te laud şi te socotesc un înţelept
c-ai vrut de dragul nostru legămîntul nou.
Iar eu am fost nebună: s-ar fi cuvenit
în gînd şi-n împliniri cu tine să mă-mbin,
să-ţi pregătesc odaia nunţii, s-o alint
cu inimă voioasă pe mireasa ta.
Dar noi, femeile — să nu zic vorbă rea •—
noi sîntem doar ce sîntem; deci nu trebuia
să fii la fel de slab ca mine, răspunzînd
copilăreşte la prostii copilăreşti.
Dar, iată, că mă-nduplec. Ce smintită-am fost
atunci! Acuma cugetul mi s-a-mbunat.
(întorcindii-se către casă.)
Copii, copii, veniţi afară din palat! Ieşiţi să-i daţi bineţe tatii, să-i vorbiţi cu mine, laolaltă; hai, şi lepădaţi, cu mama voastră, toată ura din trecut.
(Apar copiii Medcii, conduşi de pedagog.)
Ne-am împăcat; mînia noastră ne-a căzut. £,uaţi-i dreapta!
(Aparte, cu glas scăzut)
Vai, mi se iveşte-n gînd năpasta care încă zace într-ascuns. . Cit timp veţi mai trăi, copii, să mai puteţi întinde-aceste scumpe mîini? Vai mie, vai, mă umple teama şi sînt gata să jelesc. Eu vrajba mea cu tatăl vostru o-ncetez, dar plîng din ochii-mi podidiţi şi-nduioşaţi.
CORIFEUL
Ţîşnit-au şi din ochii-mi lacrimile val. Acest amar de nu s-ar mai desfăşura!
IASON
Ce-aud mă bucură, Medeea, şi te iert pentru trecut. E-n firea voastră să-l urîţi pe soţul care s-a căsătorit din nou. Dar duhul tău şi-a făurit un cuget bun. Ai înţeles, cu vremea, cine-a biruit. Femeie, pasul tău acesta-i înţelept. Copiii mei, nu v-am uitat! Am izbutit,

cu voia zeilor, să vă scutesc de griji.
Veni-va timpul cînd veţi străluci şi voi
cu fraţii Voştri, stăpînind peste Corint.
Să creşteţi doar, de celelalte se-ngrijesc
părintele şi zeii binevoitori.
In floarea tinereţii fie să vă văd
învingători asupra duşmanilor mei!
(lntorcindu-se către Medeea)

126
Î27
De ce se scaldă-n val de lacrimi ochii tăi? De ce-ţi fereşti de mine dalbul tău obraz şi nu asculţi senină cuvîntarea mea?
MEDEEA Nimic! Eu zăboveam cu gîndul Ia copii.
IASON Alină-te, căci ei vor sta în paza mea!
MEDEEA
Am să te-ascult şi nu mai vreau să mă-ndoiesc. Femeia-i, însă, slabă, gata de suspin.
IASON De ce să ţi-i jeleşti atîta pe copii?
MEDEEA
Ei sînt născuţii mei. Cînd le-ai menit trai lung,
m-am întrebat cu milă: se va-ndeplini?
Dar să ne-ntoarcem iar la cele ce vorbeam.
O parte s-a rostit, cealalt-am să ţi-o spun.
Voinţa regelui a hotărît să plec.
Prea limpede-nţeleg, că-i cel mai nimerit
să nu te-ncurc pe tine şi pe domnitori,
de vreme ce mă cred vrăjmaşă casei lor!
Acest pămînt eu îl voi părăsi. Dar ei,
copiii? Roagă-te de Greon pentru ei,
să nu plece-n exil, să-i crească braţul tău.
128

IASON Nu ştiu de-am să-l înduplec; sînt dator să-
MEDEEA
Tu cel puţin îndeamn-o pe soţia ta, să ceară de la regele şi tatăl ei ă nu mai fie surghiuniţi aceşti copii.
ncerc.
s să
IASON Desigur, şi mă laud că voi izbuti !
MEDEEA
O, da, de are suflet de femeie-n ea[1].
La fapta-aceasta-ţi vin şi eu c-un ajutor.
îi voi trimite daruri care sînt cu mult
mai mîndre decît cele pămîntesti: un văl
subţire şi-o cunună de-aur cizelat.
Copiii le vor duce. Grabnic cineva
din sclavi să vină cu podoabele aci!
Nemărginită fi-va bucuria sa
că te-a luat — soţ falnic — în iatacul
şi c-a primit un dar lăsat urmaşilor
de tatăl tatii, Helios, cîndva, demult.
(O slujnică aduce un văl subţire şi o coroană de aur. Medeea le luminează copiilor.)
Luaţi odoarele de nuntă-n mîini, copii, şi daţi-le miresei, doamnei cu noroc. Le va primi, nu-i un prinos de lepădat.
[1] Unii autori (Wilamowitz) atribuie acest vers lui Iason.

129
ei,
IASON
De ce-ţi goleşti, nesocotite, mina ta? Lipseşte giulgiul, crezi, în casele regeşti, sau crezi că n-avem aur? la-ţi-le-napoi! Soţia mea, dacă i-s drag, am s-o cîştig mai lesne prin cuvinte decît prin comori.
MEDEEA
Sa nu-mi spui asta. Zice-se chiar despre zei
că darurile-i cuceresc, iar pe pămînt
mai tare-i aurul ca mii de cuvîntări.
Domniţa cu noroc, în paza unui zeu,
se bucură de tinereţe şi i-aş da
nu numai aurul, ci şi viaţa mea,
să-mi scap copiii de surghiun. Copii, zoriţi,
intraţi în casa cea bogată, s-o rugaţi
pe-a tatălui soţie, pe stăpîna mea.
Rugaţi-o din adînc să nu fiţi alungaţi
şi închinaţi-i darurile. Trebuie
să i le puneţi chiar în mîna sa! Şi-acum,
plecaţi de sîrg. Aduceţi mamei semnul scump
şi mult dorit, că totul s-a-ncheiat frumos.
(Copiii cu darurile în mîini pleacă însoţiţi de Iason şi de pedagog.)
CORUL Strofa I
Nu mai avem acuma nici o nădejde. Traiul pruncilor, iată, cît de curtnd se sflrşeşte. latâ-i pe drumul pieirii. Sărmana domniţă primeşte,
primeşte năprasna cununiL Podoaba lui Hades şi-o pune pe blondele plete cu mlinile -sale.
Antistrofa I
Farmecul si divina
lor strălucire
vor momi-o să-mbrace
văl si cunună de aur.
Ea printre morţi se va duce
gătită cu straie de nuntă.
Aceasta-i capcana sărmanei,
menirea spre care se-aruncă,
şi n-are scăpare
'de pravila morţii.
Strofa a Il-a
O, *sărmane, soţ păcătos, înrudit cu maimarii,*
fără să ştii, tu le rupi vlăstarelor tale
firul vieţii.
Jalnică moarte-i prilejuiesti miresei.
Ce rătăcire cumplită, nefericite!
Antistrofa a Il-a
Pling durerile tale, Medeea, mamă-ncercată,
tu, care-ţi vei junghia copiii de dorul
patului nunţii
nesocotit de Iason, nelegiuitul,
cel strămutat In iatacul altei neveste.
(Pedagogul şi copiii se întorc)
138
131
PEDAGOGUL
Stăpînă, fiii tăi scăpat-au de surghiun! Domniţa tînără prinosul l-a primit voioasă-n mîini. Copiii tăi au fost iertaţi. De ce te-ntuneci iar? Norocul ţi s-a-ntors. De ce-ţi apleci obrazul tău şi nu primeşti cu toată

bucuria vestea ce ţi-o dau?
MEDEEA
Vai, vai!
PEDAGOGUL Aceasta nu se-mbină cu solia mea.
MEDEEA
Vai, vai şi vai!...
PEDAGOGUL
Oare-am vestit cumva de rău? Crezut-am, din greşeală, vestea cu noroc?
MEDEEA Ai spus ce trebuia să-mi spui. N-am să te cert.
PEDAGOGUL De ce ţii ochii-n jos şi lacrimile-ţi curg?
MEDEEA
Atîtea mă silesc, bătrîne. Cei-de-sus o vor, şi eu, stîrnită-n negre hotărîri.
132
PEDAGOGUL Curaj! Te vor aduce fiii din surghiun.
MEDEEA *(aparte)*
Voi surghiuni pe alţii-n glie pîn-atunci[1].
PEDAGOGUL
Nu numai tu te-ai despărţit de fiii tăi. îndură-ţi soarta grea, ca orice muritor!
MEDEEA
Aşa mă voi purta. Purcede-n casă şi ai grijă de copii, ca-n fiecare zi.
(Pedagogul pleacă. Medeea îşi reţine copiii.)
Copii, copiii mei, cetate-aveţi acum, \ şi case-n care o să locuiţi pe veci[2], lipsiţi de mama voastră, singură-n nevoi. Voi rătăci gonită, în pămînt străin, şi n-am să vă cunosc, voioasă, fericiţi, n-o să v-aleg mirese, n-am să-mpodobesc odaia nunţii voastre, nici nu voi primi cu facle-n mîini alaiul cel sărbătoresc[3].

[1] Joc sumbru de cuvinte. Medeea se referă la cei doi băieţi pe care a hotărît să-i ucidă.

[2] Vorbe cu două înţelesuri. Medeea are în minte *casele lui Hades* (Infernul) unde vor coborî copiii săi.

[3] Era obiceiul la greci ca mama ce îşi mărita fiica să meargă, purtînd torţe, în cortegiul de nuntă, care o întovărăşea pe mireasă la casa soţului. Mama mirelui aştepta acasă, tot cu facle aprinse, pentru a primi alaiul. Medeea, mamă a doi feciori, se referă la această parte a ceremoniei nupţiale. Cu privire la nunta la greci vezi şi p. 62, n. 1.

133
Năpăstuita, vai, ce mult m-am sumeţit! Zadarnic v-am crescut pe voi, copiii mei, zadarnic m-am trudit, rupîndu-mă-n dureri, la ceasul naşterii necruţător! Vă spun, nefericita, că-mi întemeiam pe voi speranţe multe ieri: să-mbătrînesc la voi şi-n ceasul morţii să mă îngropaţi cu mîini evlavioase — un destin ce şi-l doresc atîţia muritori. Dar mijs-a risipit preadulcele meu gînd. îmi va fi vai şi-amar să-mi duc viaţa pustiită, fără voi. Cu dragii ochi ai voştri n-o s-o mai vedeţi nicicînd pe mama; veţi fi prinşi în rosturi noi. ""ai mie, nu mă tot priviţi, copiii mei! De ce mă-nvăluiţi cu ultimul surîs? Vai, ce să fac, femeilor, că eu mă pierd, cînd văd lucirea limpede din ochii lor. Nu, n-aş putea. Fugiţi, voi, hotărîri dintîi! Am să-i călăuzesc din ţară pe copii. r La ce bun să-mi sporesc nenorocirea mea, lovind în tată cu năpasta fiilor? Pju^ nu voi făptui. Fugitj^ voi, hotărîri! Dar *CB* simţiri mă-nceărcă? Vreau s-âjung de m, lăsîndu-i pe duşmanii mei nepedepsiţi? E timpul să-ndrăznesc. O, ce fricoasă sînt; îmi rabd în inimă aceste gînduri moi! Intraţi, copii, în casă. Ce^carej jvpriţi djş cer^ă nu jtea_jîngă jertfa_jCjej^xmplinesc, sjTjş^Ter^^ !
(Copiii se îndepărtează.)
Nu, suflete al meu, nu, n-ai să-ndeplinesti

[1] Medeea se adresează corului care nu trebuie să se. pângărească asistînd la uciderea copiilor şi pare să-l avertizeze că-şi va înfăptui hotărîrile, în pofida împotrivirilor sale.

134
acest omor! O, iartă-i, cruţă-i pe copii,
gărmano! Chiar din depărtare, de le laşi
viaţa, te vor bucura. Ba nu, mă jur
pe duhurile răzbunării care zac
în Hades, niciodată nu-mi voi părăsi
copiii-ntre duşmani, să-şi bată joc de ei.
Oricum, tot vor muri şi dacă le e scris,
chiar eu am să-i ucid, eu, care i-am născut.

E totul rînduit; scăpare nu mai au!
Cu capu-ncoronat, cuprinsă-n văl, acum
se stinge tînăra domniţă, negreşit!
Iar dacă trebuie să plec spre nenoroc,
şi lor le hărăzesc un drum şi mai cumplit,
vreau bun rămas să-mi iau de la copii. Veniţi,
copii, şi daţi-mi mîinile să le sărut!
(Copiii vin alergînd. Medeea U îmbrăţişează.) Iubite mîini şi buze dragi, icoane vii cu chip ales,
fiţi fericiţi, copiii mei, dar dincolo! Căci tatăl vostru v-a răpit norocul de aici. O, dulci îmbrăţişări,
obraze moi, suflări suave de copii! Plecaţi, plecaţi! Eu nu mai am curaj să-ntorc privirea către voi!
Năprasna m-a zdrobit. Presimt ce mîrşăvie-s gata să cutez, dar gîndul meu e covîrşit de patima ce
iscă-n lume relele cele mai mari[1]. /
(Copiiipleacă, înspăimîntaţi de jalea mamei lor.) /

[1] în această scenă, în sufletul Medeei se înfruntă senti-, mentul violent al geloziei (pentru care eroina colhidiană a fost adeseori apropiată de maurul Othello) cu dragostea faţă de copii. Evoluţia pendulară a sentimentelor sale, departe de a fi un cusur (aşa cum au afirmat unii critici încă din antichitate), o face mai patetică, mai umană, mai „modernă". De altfel, momentul ezitării şi despărţirea sade copii a mişcat imaginaţia artiştilor, care le-au întipărit de multe ori pe pînză sau în marmură. Ovidiu, făcînd probabil aluzie la tablourile lui Timomah, pomeneşte: „Alătu-

CORIFEUL
Ades căutat-am cu gînduri subţiri
să dăm un răspuns la-ntrebările-adînci,
cum nu se cădea, căci sîntem femei.
Dar şi noi avem o muză, ce-n sfat
de vorbe-nţelepte petrece cu noi,
deşi nu cu toate, că rar se-ntîlnesc
femei stăpînite de muze,
abia poate una-ntr-o mie[1].
Noi credem că oamenii fără copii
mai lesne-şi ating fericirea
decît născătorii de prunci.
In lipsa copiilor n-ai cum să ştii
de sînt un izvor de plăceri sau mîhniri,
şi astfel te mîntui de-atîtea dureri.
Pe cei care cresc la vetrele lor
o dulce-nflorire de fii,
mereu îi vedem frămîntaţi de neVoi.
Ei vor mai întîi să le dea-nvăţături
frumoase şi-apoi să le strîngă averi.
Dar n-au cum să ştie: muncesc pentru răi
sau pentru fiinţe de soi?

rea de-un Aiax cu ochi plini de mînie/Sau de-o Me_dee gata de planul ei cel crud/O Venere ieşită din valurile mării etc..." *(Tristele,* II, v. 525, şi urm., în româneşte de Teodor Naum). După cum se ştie, însuşi Ovidiu a fost autorul unei *Medeea* (imitată mai apoi de Seneca), tragedie ce se reprezenta cu succes la Roma, în timp ce poetul îşi petrecea durerosul exil la Tomis, pe malul Pontului Euxin.

[1] Primele versuri ale conducătoarei corului, în care aceasta îşi cere iertare că pătrunde în domeniul speculaţiilor filosofice, sînt socotite de unii (Meridier) un atac al lui Euripide — reputat ca misogin — contra femeilor; într-ade-văr răspunsurile la „întrebările adînci" ale corului sînt nişte consideraţii banale izvorîte din învăţămintele vieţii.

Aceasta e greu de ghicit!
Si-acum voi rosti şi ultimul chin
al omului, cel mai năprasnic de greu!
Să zicem că zestrea li s-a-ntregit,
că pruncii-au ajuns tinerei împliniţi
cu suflet ales; dar soarta, cînd vrea,

îl cheamă pe Thanatos, care le stinge-n
adîncul lui Hades vieţile lor.
Şi ce foloseşte omul de are
copii, cînd zeii la caznele lui
adaugă răul acesta,
mai necruţător între toate?
MEDEEA *('adresîndu-se corului)*
De mult aştept nerăbdătoare, dragi femei, pîndind să aflu ce se-ntîmplă în palat. Dar iată-o slugă de-a Iui Iason alergînd cu răsuflare grea — şi-aceasta-i semn că el e solul unui nenoroc nemaivăzut.
(Un slujitor intră alergînd,) CRAINICUL
O, fugi, Medeea, fugi, cu barcă peste mări, cu car peste pămînt, tu care-ai săvîrşit un fapt aşa de groaznic şi nelegiuit.
MEDEEA Şi ce-ntîmplare mă sileşte să m-ascund?
CRAINICUL
Domniţa tînără pe dată a murit
şi Creon, tatăl său, pătrunşi de-otrava ta.
12*
137
MEDEEA
Ce minunate Awbe '• Te voi socoti de-acum prieten drag şi binefăcător.
CRAINICUL
Ce zici? Ori minte n-ai?! Femeie, te^ai smintit? Tu, care-ai pustiit acest lăcaş regesc, nu tremuri, ci te bucuri de solia mea?
La-ntîmpinarea ta eu am ce să-ţi răspund. Dar, scumpe, nu te răscoli! Cum au pierit? Să-mi spui, că-mi va prii de două ori mai multa de s-au sfîrşit căznindu-se-nfricoşător.
CRAINICUL
Cînd amtndoi copiii, duşi de tatăl lor, intrară-n casa nunţii, ne-am înveselit, noi, sclavii ce trăisem suferinţa ta, şi din ureche în ureche ne-am şoptit că soţul tău cu tine aţi pecetluit sfîrşitul vrajbei vechi şi toţi i-am sărutat pe fiii tăi, pe mînă sau pe părul lor bălai, iar eu cu voioşie am pătruns
în încăperile femeilor cu ei.
Stăpîna nouă, ce-o slăveam în locul tău,
îşi aţinti spre Iason ochii arzători,
căci nu-i zărise înea pe copiii tăi.
Dar îşi acoperi lumina ochilor
şi silnică-şi întoarse chipul său cel alb,
cînd au pătruns odraslele. Bărbatul tău
cercă să stingă ura tinerei femei
şi glăsui: „Fii blinda cu prietenii,
r te rog, alină-te şi caută spre noi! Să nu-i urăşti pe cei iubiţi de soţul tău! Primeşte-aceste daruri.
Roagă-l, de ţi-s drag,
pe tatăl tău, să-mi ierte fiii de surghiun".
Văzînd podoaba, nu se mai împotrivi
şi-n toate se-nvoi cu soţul său. Abia
trecură pragul fiii tăi şi tatăl lor,
că ea se-nveşmîntă cu vălul învrîstat,
îşi puse aurul cununei peste păr,
şi-şi îndreptă zulufii-n ape de oglinzi, privind surîzătoare la năluca ei. Sculîndu-se din jeţ, pe urmă s-a plimbat prin casă şi mergînd uşor îi străluceau picioarele ca neaua, căci o desfătau acele daruri scumpe şi, adeseori săltînd, îşi arunca privirea spre călcîi. Dar, iată, că atuncea s-a iscat ceva cumplit pentru vedere: i s-a preschimbat culoarea pielii, s-a-nclinat, s-a clătinat, cu trupul bîntuit de-un tremur şi de-abia lăsîndu-se în jeţul său de-a izbutit să nu se surpe la pămînt. O slujnică bătrînă, socotind că s-au stîrnit în ea mîniile lui Pan[1] sau ale altui zeu, porni să strige" rugăciuni[2]. Dar a văzut cum se umplu de-o spumă albă gura ei, cum ochii i se răsuceau în cap şi cum pieri deodată sîngele din trupul său[3].

[1] Se spunea despre Pan, zeul pădurilor, păşunilor şi păstorilor, că declanşa uneori nelămurite spaime contagioase şi accese de nebunie printre oameni şi animale (panica).

[2] *Ololyge,* plîngere rituală, rugăciune rostită cu gias ţipător mai cu seamă de femei.

[3] In povestirea crainicului, Euripide descrie cu o extraordinară forţă realistă suferinţele tinerei femei, întrunind aproape

toate simptomele marelui atac convulsiv: mişcări involuntare (contracturi), revulsia globilor oculari, paloa-
138
139
Şi roaba, după rugăciune, se porni
să plîngă jalnic. Iute, cineva fugi
spre casa tatălui şi cineva la soţ,
să le vestească răul tinerei femei.
Palatul răsuna de paşi învălmăşiţi.
Lungindu-şi pasul sprinten, un alergător
ar fi ajuns la ţintă, străbătînd un drum
de şase plethre[1], cînd sărmana se trezi
cu ochii mari şi dete glas, ţipînd cumplit.
Un chin de două ori mai mare o căznea:
cununa cea de aur de pe cap zvîrlea
un uimitor şuvoi de foc nimicitor
şi vălul cel uşor adus de fiii tăi,
li mistuia nefericitei albul trup.
Se ridică din jeţ, fugind în vîlvătăi,
şi scutura sălbatic pletele, voind
să-şi lepede coroana, însă aurul
stătea de nedesprins; cu cît îşi scutura
mai tare părul, focul strălucea mai viu.
Apoi s-a prăbuşit, învinsă de dureri,
abia s-o poată recunoaşte tatăl ei.
Nimic nu desluşeai, nici felul ochilor,
nici chipul ei frumos, doar sîngele pica
din vîrful capului prin valul de văpăi.
Ga lacrimile pinului se desprindeau[2]
de oase cărnurile ei, căci o mușca
otrava nevăzută, o privelişte
grozavă! Nimenea, de teamă, nu-ndrăznea
s-atingă leşul, căci ne-a fost învăţător
rea feţei, apariţia de spume la gură, pierderea cunoştinţei — urmată după un răstimp de revenirea ei.
[1] Lungimea de 6 plethre, adică 600 picioare (aproximativ 185 m) este egală cu aceea a unui stadion, distanţă pe care aveau loc alergările. Vezrmai sus p. 47, n. 2.
[2] Asemenea răşinii care se desprinde de pe trunchiul coniferului.
destinul ei. Dar, bietul tata, neştiind nimic de pacoste, dă buzna în iatac, se-aruncă peste moartă, o apucă strîns în braţe, izbucneşte într-un plîns amar şi zice, sărutînd-o: „Vai, copil sărman, ce zeu ţi-a dat sfîrşitul ăsta blestemat? Şi cine te-a răpit, lăsîndu-mă moşneag, * aproape de mormînt? Vai mie, de-aş pieri cu tine, fata mea!" Cînd încetă din plîns şi din suspin, voi să-nalţe trupul său bătrîn, dar el rămase alipit de văl, i ca iedera pe dafinul înrămurit. Ce groaznică-a fost lupta: el se chinuia să salte în genunchi, dar ea-l trăgea napoi / şi cînd se zvîrcolea să scape, carnea lui •* ' bătrînă se rupea de oase în fîşii, Apoi se domoli, sărmanul, neputînd să-nvingă răul si îşi dete sufletul[1]. Zăceau şi fata, şi bătrînul tată morţi alături — năpastă vrednică de plîns! / *(Medeii)*
De soarta ce te-aşteaptă nu vreau să vorbesc. Din plin o să primeşti răsplata după fapt. Viaţa omului e urnbră, ştiu de mult, / şi nu mă tem să spun că inşii socotiţi ' dibaci şi bine chibzuiţi în gîndul lor, aceia sînt izbiţi cu pacoste mai grea. Nici unul dintre muritori nu-i fericit! Belşugul înmulţit scorneşte ici-colo i mărunte mulţumiri, dar fericire, nu!
(Crainicul se retrage.) '
[1] Chinurile Glaukei şi ale lui Creon sînţ asemănătoare cu cele prilejuite lui Heracle de faimoasa tunică a lui Nessos şi au fost descrise în *Trahinienele* de Sofocle, tragedie pos-terioară *Medeii.*
1 «l «MB
140
141
CORIFEUL
Se pare că dumnezeirea l-a umplut
de chinuri azi pe Iason, cum era şi drept.
Sărmano, cît îţi plîngem nenorocul tău,
copilă a lui Creon, tu care-ai plecat

spre porţile lui Hades — jertfa unei nunţi.

MEDEEA

Prietene, sînt hotărîtă! Să-rni ucid
copiii cît mai grabnic şi să fug apoi
din tară. Nu am timp de zăbovit aci,
ca nu cumva să piară fiii mei, loviţi
de alte braţe şi mai crude la măcel.
Oricum, ei vor muri, şi dacă le e scris,
am să-i ucid eu însămi, căci sînt mama lor!
Hai, te-narmează inimă, nu pregeta,
nevoia te sileşte să păcătuieşti!
Apucă spada, ţine-o, biata mînă-a mea.
jPurcede spre genunea veşnicei dureri.
Să nu te-nmoi! Nu-ţi aminti că sînt ai tăi
aceşti copii iubiţi, pe care i-ai născut. | Să-i uiţi măcar o clipă şi apoi să plîngi, l că tu-i omori cu toate că-ţi erau atît
de dragi. Vai, sînt o mamă fără de noroc!

(Medeea intră în casă. La un semn al ei o sclavă zăvorăşte porţile.)

/ CORUL Strofă

O, Glie, si raze aprinse de Soare, pridţi-o, priviţi-o pe crunta femeie nainte
să cadă cu rntini ucigaşe peste copii! Helios, pruncii sînt ramuri de aur din tine[1] *1 Ce groaznică e revărsarea de sîngc divin, iscată de oameni!*
Du-te, o, strălucire născută de Zeus, tine-o si-mpiedic-o si fugăreste-o din casă pe crîncena si sîngcroasa Erînys[2]*, pătrunsă de duhul pedepsei!*

Antistrofă

Zadarnice-au fost încercările tale
de mamă! Zadarnic născut-ai o spiţă iubită,
o, tu, ce-ai trecut de neprimitorul hotar
al Sympjegadelor, stîncile mării, albastre!
De ^ce~cTocoTeşte suţletu-n line, sărmana,
pornii să ucidă?
Greu e păcatul omului care deşartă
sîngele neamului său, căci omorul de rude
prâvale pe casele sale răsplata
durerii, chemată din ceruri.

(Din casă răzbat ţipetele inspăimintate ale copiilor.)

CORIFEUL

Strofa

Strigă copiii, voi auziţi, auziţi? Vai ţie, biată femeie!

[1] Copiii coborau, prin Medeea din Ilelios, fiind strănepoţii acestuia. Vezi şi p. 101, n. 3.

[2] Pe Medeea, pornită să înfăptuiască omorul, corul o compară cu o Erinie răzbunătoare.

UNUL DINTRE COPII *(dinăuntru)*

Vai, ce să fac? Din mîna mamei cum să scap?

CELĂLALT COPIL

(dinăuntru) Eu nu știu, dragă frate scump: noi vom pieri.

CORIFEUL

Trebuie! Haidem în casă, copiii să-i smulgem din pacostea morţii!

(întregul cor se agită neputincios in faţa porţilor zăvorite.)

UNUL DINTRE COPII

(dinăuntru) O, da, scăpaţi-ne, pe zei, cît mai e timp!

CELĂLALT COPIL

(dinăuntru) [1] Tăişul săbiei coboară peste noi!

CORIFEUL

Inima ta e de fier

sau poate de piatră. * "

[1] în teatrul grec, ca şi în poezie sau în pictură, era tradiţia să nu se reprezinte deschis scenele de omor. Horaţiu. ayînd în minte piesa lui Euripide, recomandă în *Arta poetică,* v. 185 : *„Nepueros corampopulo Medea trucidet"* („Medeea să nu-şi ucidă copiii înaintea publicului").

Vlăstarele trupului ţi le omori cu mîinile tale, sărmana?

Antistrofă

Doar o femeie, singura-n vremi de demult, scumpii copii şi-i ucise!

O FEMEIE DIN COR *4* Doar Ino, cînd zeiţa Hera o goni
din casa ei să rătăcească fără minţi. CORIFEUL

Ea, după ce-i omorî, se zvirli, copleşită, în apele-amare[1].

ALTĂ FEMEIE DIN COR

Trecînd de ţărmul mării nalt se prăbuşi cu amîndoi copiii-n moartea fără fund.

CORIFEUL

Ce s-ar putea săvîrsi mai groaznic de-acuma?

144

[1] Ino, fiica lui Cadmos, ocrotind copilăria lui Dionisos, şi-a atras mînia Herei, care, drept răzbunare, i-a luat minţile şi a silit-o, în cele din urmă, să se arunce în mare împreună cu cei doi copii ai săi (fiii iui Athamas). După o versiune în legătură cu expediţia argonauţilor, Ino, geloasă pe Phrixos şi Helle, copiii lui Athamas din prima căsătorie, a îndemnat femeile din Orhomenos să prăjească grăunţele destinate semănăturilor. Nerăsărind nici un spic, a mituit trimişii ce trebuiau să aducă răspunsul oracolului de la Delfi, făcî'n-du-i să afirme că nu s-ar putea pune capăt sterilităţii pămîn-tului decît jertfindu-i zeilor pe Phrixos şi Helle.'Athamas acceptă, dar copiii sînt răpiţi în chip miraculos de berbecul cu lînă de aur şi duşi în Colhida. (Vezi p. 81, _n.,l).

145

<9, *chin al femeilor, nuntă, tu eşti izvor de necazuri In lume!*

(Intră Iason neliniştit.)

IASON

Femeilor, ce staţi în preajma-acestor porţi,
Medeea, urzitoarea negrului omor,
e-n casă, ori fugind s-a dus în depărtări?
Ascundă-se-n pămînt, cu aripi zboare sus
în adîncimile văzduhului, de vrea
să scape de pedeapsa caselor domneşti!
Socoate, după ce i-a nimicit pe regi,
să părăsească neplătind acest meleag?
Nu pentru ea mi-e grijă, ci pentru copii.
Cu-acelaşi chin o vor lovi cei vătămaţi:
venit-am să mi-i apăr pe feciorii mei.
Mă tem că neamul regelui va căuta
să-şi verse focul răzbunării pe ai mei,
din pricina nelegiuirii mamei lor.

CORIFEUL

Nefericite Iason, n-ai vorbi aşa
de-ai şti ce greu te-ai cufundat în nenoroc.

IASON Dar ce-i? Vrea să-mi ridice şi viaţa mea?

CORIFEUL Copiii tăi sînt morţi de mîna mamei lor![1]

[1] După p tradiţie anterioară lui Euripide, menţionată în poemul ciclic *Luarea Oichaliei,* atribuit lui Creofil, copiii lui Iason ar fi fost ucişi de corintieni, care au pedepsit astfel moartea lui Creon.

IASON Vai mie! Ce grăieşti? Femeie, m-ai ucis!

CORIFEUL Incredinţează-te! S-au stins feciorii tăi!

IASON Dar unde i-a sfîrşit? Afar' sau în palat?

CORIFEUL Deschide porţile, să-i vezi înjunghiaţi.

IASON

Luaţi zăvoarele degrabă, slujitori, jos ivărul, să-mi văd amarul îndoit: ei morţi şi ea, pe care mă voi răzbuna.

(Iason se aruncă asupra porţilor. Medeea apare plutind deasupra casei, cu leşurile copiilor, intr-un car tras de doi şerpi înaripaţi.)

MEDEEA

De ce mai zgudui porţile ca să le sfarmi? Vrei leşurile lor, îl cauţi pe făptaş? Nu te trudi-n zadar! De ţii să-mi'spui ceva, poţi să mă-ntrebi! Dar n-am să-ţi cad nicicînd

în mîini,
căci Helios mi-a dat un car înaripat, zăgaz de preţ în calea braţului duşman.
146
147
IASON
O, iazmă! Zeii, neamul omenesc si eu
pe tine te urîm mai mult dintre femei!
Ai îndrăznit să-mpungi cu spada pruncii tăi
născuţi de tine, iar pe mine m-ai lovit
de moarte, nimicindu-i pe feciorii mei.
Şi-acuma, dup-acest păcat nespus de greu,
tu mai priveşti la soare şi pămînt? Să pieri!
Azi mintea mea e-ntreagă; n-o aveam atunci,
cînd te-aduceam din casa şi tărîmul tău
barbar într-un sălaş helen, urgie rea,
ce ţi-ai trădat pămîntul care te-a hrănit
şi tatăl. Zeii te-au zvîrlit asupra mea
pe tine, duh al răzbunării! Ţi-ai ucis
în vatra părintească fratele[1] şi-apoi
pe prora mîndră-a navei Argo te-ai suit.
Acesta ţi-a fost începutul. Te-am luat
pe urmă de soţie, mi-ai născut copii
şi i-ai jertfit, să te răzbuni pe nunta mea!
Nici una din helene n-ar fi îndrăznit
acest omor şi dintre ele n-am ales
nevastă, ci m-am însurat ca să mă pierd
nu c-o femeie, ci c-un nempăcat duşman,
leoaică, fire mai năprasnică decît
a Scilei, a tirenienei[2]. De-aş rosti
o mie de blesteme, tot nu te-ar muşca,
atîta de sfruntată eşti de felul tău.
Să pieri, neruşinate, suflet întinat
cu sîngele copiilor! Eu pot să plîng

[1] Euripide urmează aici o versiune după care Medeea şi-a omorît fratele lîngă altarul părintesc, înainte de a se îmbarca pe nava Argo. (Vezi p. 90, n. 1.)

[2] Scila, monstrul apelor, cunoscut din Cîntul XII **al** *Odiseii,* este denumită aci tireniană, deoarece strîmtoarea Siciliei, în care îşi avea sediul legendar, se descinde în Marea Tireniană.

148
acuma pentru soarta mea, căci nu-mi va fi prilej de bucurie patul nunţii noi, iar fiii ce i-am zămislit şi i-am crescut gînt morţi şi nu mă mai ascultă: i-am pierdut!
MEDEEA
Ţi-aş da răspuns bogat acestor cuvîntări, de n-ar şti Zeus, tatăl, cum te-am dăruit, şi-n schimb ce mi-ai făcut. De ce te-aş fi lăsat pe tine, ce mi-ai prihănit al nunţii pat, să duci viaţă lină cu domniţa ta, rîzîndu-vă de mine — şi pe socrul tău, pe Greon, cum era să-l las nepedepsit, cînd el mă hăituia din ţară? Poţi să-mi strigi leoaică, dacă vrei, şi Scila locuind sub ţărmurea tireniană. Ţi-am săpat în inimă tot răni adinei, să mă răzbun.
IASON Dar şi tu suferi din nenorocirea mea.
MEDEEA Mai bine chinul decît să te ştiu rîzînd!
IASON Nevrednică-a fost mama voastră, fiii mei! A
MEDEEA Copii, cum v-a răpus un tată fără minţi! *f*
IASON Dar mîna mea n-a fost ucigătoarea lor!
149
MEDEEA Nu, ci jignirile şi noul legămînt.
IASON Ai chibzuit să-i pierzi pentru culcuşul tău!
MEDEEA Femeia crezi că-ndură lesne-acest amar?

IASON De e curată, da! Ci tu eşti doar păcat!
MEDEEA
(arătîndu-i cadavrele copiilor) Sîrit morţi acum. Aceasta va fi cazna ţa!
IASON Sînt vii: strigoi cumpliţi, legaţi de capul tău.
MEDEEA Pe cel care-a-nceput urgia zeii-l ştiu.
IASON Deci inima nelegiuită ţi-o cunosc.
MEDEEA Nemernice, mi-e silă să te-aud vorbind.
•150
IASON Si mie tot aşa. Nu-i greu să contenim.
MEDEEA Doresc din suflet! Spune, ce mai vrei să fac?
IASON Tu lasă-mi morţii să-i îngrop şi să mi-i plîng.
MEDEEA
O, nu, cu mîna mea ţin să-i înmormintez în crîngul H ere i sfînt, zeiţa de pe culmi[1],
l ca nu cumva să-i pîngărească vrun duşman, 'iîndu-le mormîntul! Voi întemeia
I serbări şi sfinte jertfe-n ţara lui Sisif,
v să spele-n viitor omorul necurat[2].
l Şi eu voi merge-n patria lui Erehteu,
l să stau cu fiul lui Pandion, cu Egeu[3].
t Iar tu, cum meriţi, vei pieri de moarte rea,
l lovit în cap dc-o bîrnă care-ţi va cădea

[1] în original: *Hern. Akraia,* adică cea care îşi are reşedinţa pe culmi, protectoarea înălţimilor, venerată într un templu celebru din Corint.

[2] La Corint s-au celebrat timp de multe secole sacrificii l anuale în amintirea fiilor ucişi ai Medeii. Cu acest prilej, : ::steşte Pausanias *(Descrierea Greciei,* II, 3), copiii oraşu-I lui îşi tăiau părul şi purtau haine de doliu, încă în secolul l Ii e.n. acelaşi autor relatează că exista la Corint o fîntînă aukei, în care s-ar fi aruncat chinuită de otrăvuri mireasa l lui fason, precum şi un mormînt al lui Mermeros şi Pheres, l feciorii Medeii.

[3] Cu privire la aventurile Medeii la Atena, legate do l căsnicia sa cu Egeu, Euripide a plăsmuit o tragedie, astăzi l pierdută, *Egeu.*

din nava Argo[1], după ce-ai văzut acesl amar sfîrşit al nunţii tale celei noi.
IASON
Te piardă Erinys a pruncilor tăi şi platnica fărădelegii, Dreptatea.
MEDEEA
Ce zeu şi ce duh îl ascultă pe cel ce-i vinde pe oaspeţi şi jură-n deşert?
IASON Vai, pruncucigaşă, vai suflet minjit!
MEDEEA Hai, du-te şi-ngroapă-ţi nevasta!
IASON Mă duc şi-s lipsit de copiii cei doi.
MEDEEA Aşteaptă să plîngi cînd vei fi mai bătrîn.
IASON Copii, dragi copii!

[1] Despre sfîrşitul lui Iason au circulat felurite povestiri. După moarte a fost socotit un erou şi avea sanctuare în mai multe locuri din Grecia.

MEDEEA Mamei lor, ţie nu!
IASON şi totuşi, i-ai stins...
MEDEEA Să te zbuciumi şi tu.
IASON
l Vai, buze iubite-ale fiilor mei, l cu jale tînjesc un sărut să vă dau.
MEDEEA
•Acum le vorbeşti, acuma-i dezmierzi, t atunci de la tine-i. îndepărtai.
IASON
în numele zeilor, lasă-mă doar
o dată să-i mîngîi pe-obrajii plăpînzi!
MEDEEA
Zadarnic! îţi zboară cuvintele-n vînt! l *(lledeea se înalţă şi dispare, purtată de carul înaripat)ţ*

[1] Aristotel în *Poetica* critică sfîrşitul *Medeii* deoarece / l„... deznodămîntul intrigii trebuie să se datoreze caracte- *Y/* •retor eroilor şi nu unei intervenţii divine ca în Medeea " FITrad. D.M. Pippidi, 1940, p. 60.) Este adevărat, însă,"că atreaga piesă e plină de întîmplări ciudate, astfel că ple-wa sa miraculoasă decurge oarecum din firea lucrurilor

IASON
Vai, Zeus, auzi cum m-alungă şi cum
se poartă de crunt ucigaşa de prunci,
leoaica mînjită de sînge!
Din toate puterile ce mi-au rămas,
copiii mi-i plîng şi mă vaier Ia zei
chemîndu-i drept martori că nu m-ai lăsat
măcar să-i ating pe cei junghiaţi
de tine şi nici să-i aşez în mormînt.
De ce i-am adus pe lume să-i văd
daţi morţii de mîinile tale?
(Iason pleacă abătut.)
CORIFEUL *(In vreme ce corul se îndepărtează şi iese)*
r Stăpîn este Zeus pe sorţi, din Olimp. ' Ce multe-ntîmplări nesperate
dezlănţuie zeii!
Atîtea nădejdi se destramă şi pierj
iar nebănuitul îşi taie făgaş. \ La fel s-a-ncheiat şi aceasta[1].

BAGHANTELE
406 î.e.n.
[1] Aceste cuvinte ale corului se întîlnesc aproape identice în finalul mai multor piese de Euripide: *Alcesta, Medcea,ţ Bachantele, Andromaca, Helena.* Ele au mai degrabă rolul unei formule tradiţionale, într-adevăr., *Medr.ea* estn. una din tragediile din, caje_EuripidVa eliminat. .J'at.îiTitaie^jji t i că a destinului" îrţloŞuTnd-Q cu ^Tfaialităţfia nouă a p.ih i
154